

– et aktuelt læremiddel
i tidsskriftform

NORSKnytt

ISSN 0801 5368

- Utvalgsprøver i skriving
- Nynorskreformen 2012
- Skriftlig eksamen
- Revisjon av læreplanen
- Norskliknende valgtak
- Kortfilm til eksamen?
- Analyse av kortfilmer

- Svensk og dansk på YouTube
- Norske kortfilmer
- Nye lærebøker i norsk
- PISAs digitale leseprøve
- Informasjonssøk
- Ibsen-oppgaver
- 22 nynorsktester

Hva er Norsknytt?

Norsknytt er et læremiddel i tidsskrift-format, særlig myntet på norsklærere i ungdomsskolen. Et overordnet mål for tidsskriftet er å tilby lærere kopieringsoriginaler, praktiske undervisningstips og faglig oppdatering. Norsknytt ønsker å gi liv og variasjon til norskundervisningen.

Norsknytt ble startet opp av norsk-læreren Jon Hildrum i Namsos i 1976. Nord-Trøndelag fylkeskommune finansierte i en lengre periode utgivelsen av Norsknytt, for å sikre at tidsskriftet ble tilgjengelig for alle ungdomsskolene i Nord-Trøndelag. Senere har tidsskriftet spredt seg til resten av landet.

Alle tekstene i Norsknytt er omfattet av opphavsrett, men lærere kan fritt kopiere alt stoff som er tilrettelagt for elever.

Siden oppstarten har Norsknytt hatt to redaktører. Norsk-lærer Jon Hildrum var redaktør fra 1976 til 2006. Norsk-lærer Øystein Jetne har vært redaktør siden 2007.

Vil du abonnere?

Et årsabonnement (fire numre per år) koster 550,- kroner. Bestillingen sendes:

Norsknytt
Postboks 303
7601 LEVANGER

eller:

post@norsknytt.no

Tidligere årganger

Abonnenter på Norsknytt har anledning til å bestille tidligere årganger til redusert pris. Porto og forsendelseskostnader kommer i tillegg:

- ◆ Årgangene fra 1990 til 1992 koster 50,- kroner per årgang.
- ◆ Årgangene fra 1992 til 2006 koster 200,- kroner per årgang.
- ◆ Årgangene fra 2006 til 2009 koster 350,- kroner per årgang.

Innholdsfortegnelse for Norsknytt 1/2-2011

- 4 Utvalgsprøver i skriving fra høsten 2012
- 5 Ny nynorsk rettskriving fra 1. august 2012
- 6 Eksempelark med gammel og ny rettskriving
- 10 Skriftlig eksamen i norsk
- 11 Vurderingsskjema til skriftlig eksamen
- 12 Revisjon av læreplanen
- 13 Nye valgfag, noe for norsklærer?
- 14 Krav til innhold ved muntlig eksamen
- 15 Dansk sjangerinndeling til muntlig eksamen
- 16 Huskeliste for filmanalyse
- 17 Skandinaviske kortfilmer på YouTube
- 18 Norsk kort 2010
- 19 Norsk kort 2011
- 20 Omtale: Norsk 1-2-3
- 21 Omtale: Norsk fordypning
- 22 PISAs digitale leseprøve
- 23 Tips om informasjonssøk
- 24 Informasjonssøk om teater
- 25 Informasjonssøk om Henrik Ibsen
- 26 Viktige Ibsen-tekster
- 28 Viktige Ibsen-årstall
- 29 Om nynorsktestene
- 30 Nynorsktester – mest knyttet til ordklasser
- 52 Personkryssord
- 58 Preteritumskryss med ofte feilbøyde verb (nynorsk)
- 60 Kryssord med dataord
- 66 Fasitsider

Smakebiter fra neste nummer:

- ◆ **Undervisningsopplegg til *En folkefiende***
Mange ungdomsskoleklasser fordyper seg i et verk av Henrik Ibsen. Norsknytt bringer et undervisningsopplegg som kan hjelpe elevene gjennom teksten steg for steg, med mange og varierte arbeidsoppgaver. I tillegg får læreren tips om ulike ressurser som kan trekkes inn i klasserommet.
- ◆ **Skjønnlitterære utgivelser for ungdom 2011**
Norsknytt presenterer en bred vifte av de ungdomsbøkene som er kommet på markedet i løpet av 2011. Vi legger særlig vekt på å løfte fram bøker som kan slå an blant tenåringsgutter, for eksempel *Mytteriet på Bounty* av John Boynes.

NORSKnytt

Smale oppgavesett til muntlig eksamen

Den muntlige eksamenen i norskfaget er lokalt gitt, slik at det er opp til hver enkelt norsklærer å utforme eksamensoppgavene. Ordningen innebærer at elevene får eksamensoppgaver som er godt tilpasset den opplæringen som de har fått, men det er samtidig en fare at elevene får oppgaver som er altfor godt tilpasset – i den forstand at eksamineringen kretser rundt et svært begrenset utvalg av kompetanse mål fra læreplanen.

Det mangler forskning på hvilke oppgaver som blir gitt til muntlig eksamen, så det finnes ingen sikker kunnskap om hvor mange elever som velger å presentere skjønnlitterære verker. Vi vet heller ikke hvor mange elever som snakker mest om sakprosa, hvor mange elever som koncentrerer seg om sammensatte tekster som kortfilmer, tegneserier eller nettsider – eller om dialektlære, språkhistorie og personvern har en framtredende plass. Et inntrykk som har festet seg, er likevel at svært mange eksamenspartier får i oppgave å presentere stoff tilknyttet ett av de litterære begrepssparene i læreplanen.

Norskfaget er mangfoldig, og det er synd hvis elevene bare møter oppgaver som måler én bestemt del av faget. I vårt naboland i sør må dansklærerne bygge opp oppgavesett som peker i ulike retninger. Noen elever kan legge opp noveller og fortellinger, men til gjengjeld blir andre elever bedt om å legge opp kortfilmer eller sakprosatekster. Variasjonen speiler et mormålsfag der ulike sjangerer er blitt vektlagt gjennom skoleåret.

Det viktigste poenget med muntlig eksamen er trolig å forberede elevene på en prøveform som de kan møte senere i utdanningsløpet. Eksamensresultatet fra ungdomsskolen er i seg selv ikke noe som arbeidsgivere etterspør. Likevel er det slik at ordningen med muntlig eksamen innebærer en kontrollfunksjon. En sensor fra en fremmed skole kommer på besøk for å vurdere elevene ærlig og fordomsfritt, men også for å kontrollere at elevene har fått opplæring som er i tråd med læreplanen.

Den nye forskriften til opplæringsloven sier at «dersom det er usemje om kva deltagaren skal prøvast i, er det den eksterne sensoren som avgjer». Sensor har altså makt til å sørge for et variert oppgavesett – og denne makten bør sensor bruke. Alternativet vil for ofte være uønsket eksamensdrilling og karakterinflasjon.

Sterkt forsinket Norsknytt

Dette nummeret av Norsknytt er sterkt forsinket. Et nesten komplett dobbelnummer forsvant i datamaskinens mørke i sommarmånedene, og det har tatt tid å stable et nummer på beina. Vi har ikke villet fire på kvalitetskravene, så vi håper at abonnementene er godt fornøyde med den Norsknytt-utgaven som nå er kommet. Det neste forsinkede dobbelnummeret kommer i februar, før vi håper å være i rute med ordinære utgivelser i mars 2012. Vi beklager forsinkelsene på det sterkeste – og ønsker våre leserer en riktig god jul!

Utvalgsprøver i skriving fra høsten 2012

Skrivesenteret, nasjonalt senter for skriveopplæring og skrivenforskning, er i god gang med å utarbeide såkalte utvalgsprøver i skriving for 5. og 8. trinn. Hvilke skoler som får delta, avgjøres ved trekning.

Arbeidet med nasjonale skriveprøver har ligget nede siden kunnskapsminister Reidar Djupedal satte ned foten tidlig i 2006. Utvalgsprøvene som nå innføres, har ikke lenger status som nasjonale prøver, for bare en liten andel av elevene vil bli testet.

Oppgavene som blir gitt, bygger på kompetansemål fra 7. trinn. Siden prøven skal måle skriving som grunnleggende ferdighet i alle fag, er det naturlig å tenke seg at elevene må skrive om temaer fra andre fag enn norskfaget.

Hvis tankene fra forrige runde dukker opp igjen, vil elevene bli bedt om å utføre ulike skrivehandlinger, for eksempel å beskrive, å overbevise, å reflektere eller å utforske.

Etter planen vil prøvene blir tilgjengelige for skolene til frivillig bruk fra høsten 2013. Sammen med oppgavene vil det da foreligge eksempler på vurderte elevsvar og annet veiledningsmateriell, slik at lærere over hele landet kan nærme seg en felles vurderingskultur.

Hvert år skal det utvikles to nye prøver, og på lang sikt vil det altså bygge seg opp en prøvebank der skolene kan hente skriveoppgaver.

Norsk lærere som er lystne på å bli mer kjent med tankegangen bak skriveprøvene, kan hente mye inspirasjon i lærerveiledningen til elevheftene *Skriv 1*, *Skriv 2* og *Skriv 3*. To av forfatterne er dypt involvert i arbeidet med skriveprøvene.

Mer enn 15 millioner kroner til Normprosjektet

Forskningsrådet har gitt rundhåndet pengestøtte til Normprosjektet, som skal framskaffe kunnskap om hva man bør forvente av elevenes skriving på ulike klassetrinn.

Hvor godt bør en åttendeklassing skrive når han begynner på ungdomsskolen? I hvilken grad bør han beherske tekstoppsbygging, setningsbinding, rettskrivning og tegnsetting? Svarene varierer mye fra skole til skole, for det finnes ikke noen presis beskrivelse av de skriveferdighetene norske 12-åringar bør ha. Erfaringene fra de nasjonale skriveprøvene under Clemet viste at selv kravene til korrekt tegnsetting er høyst ulike fra fylke til fylke.

I forarbeidene til Normprosjektet har man fått vite at lærere er forholdsvis enige om kravene til rettskrivning, men langt mindre enige om hva som kjennetegner oppbygningen av gode tekster. Enda større sprik dukker opp når lærere skal beskrive forventningene til layout og illustrasjoner i elevtekster.

Et viktig forskningsspørsmål vil være om etableringen av tydelige standarder faktisk vil føre til bedre skriveopplæring i skolen. Erfaringer fra både USA og New Zealand tyder på at tydelig formulerte forventninger er til god hjelp både for lærere og elever.

Normprosjektet vil i stor grad bygge på de varslede utvalgsprøvene i skriving. Gjennom disse prøvene får forskerne et rikt tekstmateriale som gjør det mulig å beskrive hva elever på ulike alderstrinn faktisk behersker. En stor gruppe stipendiater og masterstudenter står allerede klare til å gyve løs på elevtekstene som blir samlet inn.

Lederen for Normprosjektet er professor Synnøve Matre ved Høyskolen i Sør-Trøndelag. Prosjektet skal avsluttes i 2015.

Nynorsken tek eit skritt bort frå bokmålet

Frå 1. august 2012 gjeld dei nye rettskrivingsreglane for nynorsk. Ord som tidlegare har vore sideformer, blir anten luka vekk frå ordboka eller gjort om til hovudformer. Endringane er så omfattande at skulane sterkt må vurdere å kjøpe inn nye nynorskordlister etter sommarferien.

Styreleiar Ottar Grepstad i Språkrådet har sagt at 2012-normalen er den største rettskrivingsreforma på over femti år, og at 2012-normalen er laga for å vare svært lenge.

Prosessens fram mot den nye reforma har vore prega av mykje semje – i alle fall til språkdebatt å vere. Nynorskfolket kan nok ha tenkt at ein opprivande strid er det siste nynorsken treng.

Behov for oppdaterte ordbøker

Når rettskrivinga først tek til å gjelde frå august 2012, så er det av omsyn til skulane og ordbokredaksjonane. Avgangselevane skal sjølv sagt sleppe å lære ein ny versjon av nynorsken midt i skuleåret, og det ville ha vore heilt urimeleg om elevane skulle kome opp til eksamen utan oppdaterte ordbøker som hjelphemiddel.

Til hausten er dei nye ordbøkene på plass i bokhandelen. Fordi reforma er omfattande, peiker alle argument i retning av at skulane må kjøpe inn mange nye sett med ordlistar. Korkje for lærarar eller elevar er det motiverande arbeide med ordbøker fulle av feil.

Dei viktigaste endringane

Sjølv om semja om den nye reforma er stor i språkmiljøa, har det vore mange diskusjonar om kva for nokre ord og skrivemåtar som bør gå ut. Her er dei viktigaste endringane, slik Språkrådet sjølv presenterer dei:

- Alle ord blir hovudformer. Sideformene (klammeformene) forsvinn. Til dømes blir «no» og «nå» likeverdige og kan begge brukast i offentleg språk.
- Mindre brukte former som til dømes i-mål («bygdi» og «fjelli») og former som «noe» og «hennes» er tekne ut.
- Det blir berre mogleg å ha diftong i ord som «køyre» og «flaum».
- Det blir berre mogleg å ha dobbelt konsonant i mange ord som til no har hatt sideform med enkel konsonant.
- J-en blir valfri i verb som «byggje» og hokjønnsord som «bryggje».

Etter at høyringsutkastet blei lagt fram i februar, blei innstillinga forandra på nokre få, men sentrale punkt:

- Det blir likevel mogleg å bruke kløyvd infinitiv med både e- og a-endingar i same tekst (til dømes «å kaste» og «å vera»).
- Det blir mogleg å skrive «dokker/dokker» i staden for «de/dykk». Inn kjem også eigedomsordet «dokkar».
- «Skole» blir ståande som jamstilt med «skule».
- Ordet «dialekt» kan anten vere hankjønn elle hokjønn.
- J-en blir valfri i verb som «byggje» og hokjønnsord som «bryggje».

I valet av former har nemnda lagt avgjerande vekt på kva former som har festa seg i skrift, ikkje på dialektgrunnlaget. I dei tilfella der dei fleste nynorskbrukarane har samla seg om ei form, har denne forma blitt stående som eineform. Det store fleirtalet av nynorskbrukarar skal altså kunne halde fram med å skrive om lag slik dei er vane med.

Enkelt å lære og enkelt å lære bort

Sjølv om ein del ord og ordformer forsvinn, blir det på ingen måte slutt på valfridomen i nynorsk:

- Hankjønnsord som ut frå etymologisk opphav har hatt fleirtalsbøyning -er og -ene som hovudfom, skal ha valfri fleirtalsbøyning («benker/benkar»).
- Hokjønnsord som ut frå etymologisk opphav har hatt fleirtalsbøyning -ar og -ane som hovudfom, skal ha valfri fleirtalsbøyning («elvar/elver»).

Dei neste sidene viser den nye nynorsken samanlikna med den gamle. Kanskje kan ein gjennomgang vere nytig både i klasserommet og i norskseksjonen? Til dømes kan du dele ut kopiar av side 6 og 8 – og sjølv greie for dei nye skrivemåtane ved hjelp av side 7 og 9.

NY NYNORSK RETTSKRIVING FRÅ 2012

Kulturdepartementet har avgjort at dei nye rettskrivingsreglane for nynorsk skal gjelde frå august 2012. Lytt til læraren og rett opp setningane slik at dei blir riktige:

- A) Det var bare minneboka hennes som låg igjen på hytta.
- B) Dommaren såg stygt på honom og sa at han mislikte spelet deires.
- C) Eg vil mye heller ha ein annen frisyre. Kan noen hjelpe meg?
- D) Var det slik at Solan låg innarst og Ludvig yttarst?
- E) «Gå bortafor bergnabben, og hald deg utafor gjerdet til vi kjem!»
- F) Ho gikk heim til mor si, men ho fikk ikkje blautkake der heller.
- G) Gutungen hadde ikkje hjerte til å gå frå den nyfødde valpen.
- H) «Dette er korkje mogelig, moglig, muleg eller mulig å forstå!»
- I) Eg drømte ein rar drøm i natt, om ein strøm av grønt vatn.
- J) Kan du ikkje høre etter og kjøre litt saktare? Eg vil ikkje dø!
- K) Ho er trøtt no. Det er ingen som kan trøste henne.
- L) Det fantes ulveflokkar i Oslo på 1800-talet, og det synes eg at vi kan få på nytt.
- M) Når helga kjemer, dreger norsklæraren fram rettebunkane sine.
- N) Det fantastiske vaskemidlet hadde ho fått tak i på det nye kjøpesentret.
- O) Det finst ei mengd visor i soga om vinglemennene.
- P) Ho ønsker å gå for seg sjølv i byen.
- Q) Politiet tok med seg alle dei tre stolne kameraa tilbake til stasjonen.
- R) «Dokker får ikkje lov til å ta med dokker dokkene dokkar!»

NY NYNORSK RETTSKRIVING FRÅ 2012

Her er rettingar og kommentarar til setningane på motsett side:

- A) Det var berre minneboka **hennar** som låg igjen på hytta.
Dei bokmålsnære skrivemåtane «bare» og «hennes» går ut. Nynorsken blir meir nynorsk.
- B) Dommaren såg stygt på **han** og sa at han mislikte spelet **deira**.
Objektsforma «honom» og eigedomsordet «deires» går ut. Bøyingsverket blir enklare!
- C) Eg vil mye heller ha ein **annan** frisyre. Kan **nokon** hjelpe meg?
De bokmålsnære skrivemåtane «annen» og «noen» går ut.
- D) Var det slik at Solan låg **inst** og Ludvig **ytst**?
Nokre langformer av stadsadverb går ut. Likeeins skriv vi «undst», ikkje «undarst».
- E) «Gå **bortanfor** bergnabben, og hald deg **utanfor** gjerdet til vi kjem!»
Alle retningsadverb får -an- som samansetjingsfuge, også «heimanfrå» og «utanlands»
- F) Ho **gjekk** heim til mor si, men ho **fekk** ikkje blautkake der heller.
Nokre gamle klammeformer i verb forsvinn, til dømes «gjeng», «gikk», «fikk» og «stend».
- G) Gutungen hadde ikkje **hjarte** til å gå frå den nyfødde **kvalpen**.
Ei mengd ord har to former. Nokre av dei minst brukta går ut, til dømes «hjerte» og «valp».
- H) «Dette er korkje **mogeleg** eller **mogleg** å forstå!»
Fire av dei seks formene som til no har vore lov, går ut. Dei to ovanfor står att.
- I) Eg **drøymde** ein rar **draum** i natt, om ein **straum** av grønt vatn.
Nokre monoftongar blir til diftongar. No skal det heite «draum», «straum» og «flaum».
- J) Kan du ikkje **høyre** etter og **køyre** litt saktare? Eg vil ikkje **døy**!
Nokre monoftongar blir til diftongar. Dette gjeld også «gøyme» og «gløyme».
- K) Ho er **trøytt** no. Det er ingen som kan **trøyste** henne.
Nokre monoftongar blir til diftongar.
- L) Det **fantest** ulveflokkar i Oslo på 1800-talet, og det **synest** eg at vi kan få på nytt.
Refleksiv- og passivforma [-s] går ut av den nynorske rettskrivinga.
- M) Når helga **kjem**, **dreg** norsklæraren fram rettebunkane sine.
Presens på -er av sterke verb går ut av den nynorske rettskrivinga.
- N) Det fantastiske **vaskemiddelet** hadde ho fått tak i på det nye **kjøpesenteret**.
Inkjetjønnsord på trykklett -el, -en og -er får full form i bunden form eintal. Ord på -el får samandregen form i fleirtal («vaskemidla»), men ikkje ord på -er og -er («kjøpesentera»).
- O) Det finst ei mengd **viser** i soga om vinglemennene.
Skrivemåten «visor» forsvinn, men «augo», «hjarto» og «øyro» går framleis
- P) Ho ønsker å gå for seg sjølv i byen.
Verbet «ynskje»/«ønskje» får valfri skrivemåte med eller utan «j».
- Q) Politiet tok med seg alle dei tre stolne kameraa tilbake til stasjonen.
Inkjetjønnsord på -a, skal ha ein ekstra -a i bunden form fleirtal (firmaa, dramaa, ...)
- R) «Dokker får ikkje lov til å ta med dokker dokkene dokkar!»
I staden for «de» og «dykk» kan vi no skrive «dokker», og «dokkar» for «dykkar».

INNSTRAMMING OG MODERNISERING

Nye rettskrivingsreglar for nynorsk gjeld frå august 2012. Lytt til læraren og få ei oppdatering på nokre av dei reglane som er verdt å få med seg:

- A) Heime hjå meg kan du framleis gå barføtt i graset og nyte sommaren.
- B) Denne galskapen er kvinnene i bygdi med på.
- C) Dei ville flytte dei to husi til ein tryggare plass.
- D) Forfattaren Hulda Garborg appellerte til sansane, til syn, høyrsel og smak.
- E) Vi har opplevd ei tung tid sia i sommar.
- F) Når skiltinga er dårlig, kan det vere farlig å vere fotgjengar.
- G) Han brøyta vegen for snø og kørde tilbake til huset sitt.
- H) Skiskytaren Tarjei Bø vaks opp i Stryn i Sogn og Fjordane.
- I) I går vart det avgjort at verdscupopninga blir flytta til Sjusjøen ved Lillehammer.
- J) Lærarane brukar ikkje den nye kantina slik dei brukte det gamle lærarrommet.
- K) Mykje av broderinga til bunader er sett ut til lågkostland.
- L) Åtte store villaar blei plyndra for foto- og datautstyr.
- M) Rundt ein tredel av den atlantiske laksestamma gyt i norske elver.
- N) Bodskapet til foreldra var tydeleg: Guten ville dyrke vennskapet med kompisane sine.
- O) Eg ser kva som skjer med augo mine, og høyrer med øyro mine, så kom ikkje her!
- P) Eg skal bygge hytte, så eg har hatt mykje å tenke på i det siste.
- Q) Med ei lengd på 3,89 meter høyrer Toyota Yaris enno med blant dei minste i klassen.
- R) **Han** sto på busshaldeplassen for å reise på langtur til huttaheiti.

INNSTRAMMING OG MODERNISERING

Her er kommentarar til setningane på motsett side:

- A) Heime hjå meg kan du framleis gå **barføtt** i graset og nyte sommaren.
Skrivemåten «barføtt» forsvinn; «berrføtt» står igjen. Likeins: Skriv «berre», ikkje «bare».
- B) Denne galskapen er kvinnene i **bygdi** med på.
Det såkalla i-målet forsvinn ut av rettskrivinga. Bruk normal hokjønnsbøyning: «bygda».
- C) Dei ville flytte dei to **husi** til ein tryggare plass.
Det såkalla i-målet forsvinn. Her brukar vi den vanlege fleirtalsforma: «husa».
- D) Forfattaren Hulda Garborg appellerte til sansane, til syn, **høyrsel** og smak.
Diftongen «øy» er på frammarsj. No kan du korkje skrive «hørsel», «kjøre» eller «gjømme».
- E) Vi har opplevd ei tung tid **sia** i sommar.
Tidsadverbet «sia» går ut. Skriv «sidan».
- F) Når skiltinga er **dårlig**, kan det vere **farlig** å vere fotgjengar.
Vi må erstatte adjektivendinga -lig med -leg der det er mogleg. Skriv «dårleg» og «tidleg».
- G) Han **brøyta** vegen for snø og kørde tilbake til huset sitt.
No kan du bøye verbet «å brøyte» som eit a-verb, ikkje berre som eit e-verb.
- H) Skiskytturen Tarjei Bø **vaks** opp i Stryn i Sogn og Fjordane.
Verbet «å vekse» får to valfrie former i preteritum, «voks» eller «vaks», som i dialektane.
- I) I går **vart** det avgjort at verdscupopninga **blir** flytta til Sjusjøen ved Lillehammer.
No kan vi bruke dei to verba «å bli» og «å verte» om kvarandre – i same setning.
- J) Lærarane **brukar** ikkje den nye kantina slik dei **brukte** det gamle lærarrommet.
Har du såkalla blanda bøyning i dialekten din, kan du veksle også i skrift, slik at nokre verb kan få -ar-ending i presens og -te-ending i preteritum.
- K) Mykje av broderinga til **bunader** er sett ut til lågkostland.
Hankjønnsord som sluttar på -nad, kan no få -ar i fleirtal: «bunadar» og «bunadane».
- L) Åtte store **villaar** blei plyndra for foto- og datautstyr.
Importerte hankjønnsord som endar på -a, kan no få -ar og -ane i fleirtal.
- M) Rundt ein tredel av den atlantiske laksestamma gyt i norske **elver**.
Tradisjonelle hokjønnsord som hadde -ar og -ane i fleirtal, kan no få -er og -ene. Dette gjeld ikkje alle hokjønnsord. Vi skriv framleis «dronningar» og «kjerringar».
- N) **Bodskapet** til foreldra var tydeleg: Guten ville dyrke **vennskapet** med kompisane sine.
Abstrakte substantiv på -skap kan vi no bøye som inkjekjønnsord.
- O) Eg ser kva som skjer med **augo** mine, og høyrer med **øyro** mine, så kom ikkje her!
Det er framleis lov med fleirtalsformer på -o i nokre svært få ord, også «hjarto».
- P) Eg skal **bygge** hytte, så eg har hatt mykje å **tenke** på i det siste.
Vi treng ikkje nokon «j» i infinitivsformer som «byggje», «tenkje» og «sørgje».
- Q) Med ei **lengd** på 3,89 meter høyrer Toyota Yaris enno med blant dei minste i klassen.
I staden for «lengd» kan vi no skrive «lengde». Tilsvarande med «høgd» og «høgde».
- R) Han **sto** på busshaldeplassen for å reise på langtur til **huttaheiti**.
Vi må no skrive «stod», slik at vi får ein konsonant til slutt, som i «gav», «bad» og «drog». Ordet «huttaheiti» får lik stavemåte på bokmål og nynorsk – utan dobbeltkonsonant.

NYTT OM EKSAMEN I NORSK FOR 10. TRINN

Lederen for eksamensnemnda etterlyser flere sjangerer

Mette Haustreis, lærer ved Kippermoen ungdomsskole i Vefsn og leder for nemnda som utarbeider eksamen i norsk for ungdomstrinnet, håper at flere sjangerer vil bli nevnt i kompetanse målene for 10. trinn. På et kurs for norsklærere på ungdomstrinnet understreket Haustreis at eksamensnemnda ikke kan be elevene om å skrive i sjangerer som ikke er nevnt i læreplanen. Dermed blir det vanskeligere å spisse oppgavene, slik mange sensorer har ønsket.

Minnepinner er fortsatt lovlig hjelpe middel til eksamen

Til tross for protester på flere sensormøter skal elevene fortsatt få lov til å ta med seg minnepinner på eksamsdagen. På disse minnepinnene kan elevene i teorien ta med seg ferdigskrevne tekster skrevet av venner eller foreldre.

Mange skoler har en ordning som går ut på at elevene leverer minnepinnene til kontroll før skrivingen begynner. Dersom elevene har laget en avansert mappestruktur med villedende navn, kan det være vrient å finne fram til de mistenkelige tekstene. Med andre ord kan det være både fornuftig og rettferdig om skolene låner ut minnepinner til elevene – i så fall slipper man også unna krangler om elevenes personvern.

Vesentlig forskjell på juks og plagiat til eksamen

Elever som leverer tekster lastet ned fra internett, jukser ikke, men framviser en elendig bruk av kilder. Siden kildebruk er nevnt som eget punkt i vurderingsveileningen, kan sensorene trekke elevene langt ned på skalaen.

Eleven jukser bare hvis hun eller han kommuniserer med andre eller bruker ulovlige oversettingsprogrammer som NYNO. Bruk av internett regnes også som juks.

En elev som jukser til eksamen, risikerer ikke bare å miste eksamskarakteren. Også den tilhørende standpunkt-karakteren vil ryke dersom rektor avgjør at en elev har jukset.

Ferdigskrevet novelle gjemt i hvetebolle

Det er en gammel sannhet at elevene er kreative når det gjelder juksemetoder. Det blir fortalt at en produktiv elev på slutten av eksamsdagen lagret en novelle nummer to på minnepinnen sin, som deretter ble stappet ned i en hvetebolle og gitt videre til en medelev. Eksamensvaktene oppdaget ikke at minnepinnen skiftet eier, men både eleven og lærere stusset da eksamenskarakterene ble kjent ...

Karakter i hovedmål	Jenter	Gutter
1	0,4 %	1,0 %
2	6,7 %	20,9 %
3	31,7 %	44,9 %
4	38,3 %	25,0 %
5	19,4 %	7,2 %
6	3,5 %	1,0 %

Karakter i sidemål	Jenter	Gutter
1	0,5 %	2,4 %
2	15,6 %	29,9 %
3	38,6 %	42,0 %
4	32,0 %	20,1 %
5	12,0 %	5,2 %
6	1,2 %	0,5 %

Karakter i muntlig	Jenter	Gutter
1	0,1 %	0,3 %
2	2,7 %	7,5 %
3	12,4 %	24,0 %
4	25,7 %	30,4 %
5	31,0 %	23,1 %
6	28,2 %	14,8 %

Jentene oppnår klart høyest karakterer i alle disipliner

Ved eksamen i norsk våren 2011 oppnådde jentene langt bedre resultater enn guttene, både når det gjelder skriftlig og muntlig eksamen. Særlig bra går det med jentene til muntlig eksamen, der 60 prosent av dem får en femmer eller en sekser.

Verre er det med guttene, og de dårlige resultatene i skriving eigner seg til å skape dypt bekymring. En femtedel av guttene får lav måloppnåelse i hovedmålet, og en tredjedel får lav måloppnåelse i sidemålet. Svært få gutter kan kalles riktig gode skrivere ved utgangen av tiende trinn – bare én av hundre oppnår toppkarakteren i hovedmålet.

Hver fjerde klage gir endring

Til klagesensuren i norsk hovedmål sommeren 2011 kom det inn 595 klager. Av disse fikk 153 hevet karakteren – sju av elevene med mer enn én karakter.

Hele 16 elever ble sittende med skjegget i postkassa: Karakteren deres ble satt ned, ikke opp.

Oslo og Akershus er på klagetoppen og står for 40 prosent av klagene.

Innspill fra oppmennene om kilder og hjelpe middelbruk

Oppmannsrapportene fra de ulike fylkene viser at årets tema, «ORD, Ord, ord», ble tatt godt imot av sensorene. På den skjønnlitterære dagen valgte veldig mange elevene å skrive om ord som setter spor, så kanskje var de andre oppgavene for lite attraktive denne gangen.

I flere oppmannsrapporter rettes det kritikk mot den omfattende hjelpe middelbruken: Elevene bruker for mye energi på klippe-og-lime-aktiviteter framfor å skape sin egen tekst helt fra grunnen av. Store sprik mellom sensorene skyldes i mange tilfeller at den ene sensoren på egen hånd har funnet fram til teksten som elevene har kopiert fra.

Jevn over ser det ut til at elevene fortsatt sliter med å bruke kilder på en fornuftig måte. Litt flere enn før lager en kilde liste på slutten av teksten, men svært få elevene viser til kilder underveis når de skriver artikler.

Mange sensorer er fornøyd med retteskjemaet (giengitt på neste side). Det som etterlyses mest, er noen linjer om tittelens betydning.

Farlig å bruke eksamsoppgaver til tentamen

Forberedelsesmateriellet som blir laget til hver eksamen, er tilgjengelig fra hjemmesidene til Utdanningsdirektoratet i to år etter prøvedatoen. Dermed er det fristende for norsklærere å forsøke seg med gjenbruk.

Et Google-søk på «ORD, Ord, ord» og «eksamen» vil føre elevene rett til fjorårets oppgaver – og en drøss med gode tips. Et råd til norsklærere som velger å gjenbruke temaet fra 2011, kan være å vise elevene dette nettstedet i timen – slik at elevene opplever at lærerne er oppegående. Etterpå får man lage nye oppgaver selv, gjerne etter innspill fra elevene ...

Kommenterte eksamenssvar legges snart ut på nettet

Ikke alle skoler har sensorer i norsk, og langt fra alle norsklærere har fersk erfaring fra sensoroppdrag. For å hindre at enkeltlærere og enkeltskoler utvikler egne vurderingspraksiser, vil Utdanningsdirektoratet på nyåret 2012 legge ut kommenterte eksamensbesvarelser på nettstedet sitt.

Ved sensorskoleringene øves sensorene opp til å se etter hva elevene faktisk har fått til, for det positive ved teksten skal tillegges vekt. Deretter bruker man retteskjemaene aktivt for å bestemme om teksten er under middels, middels eller over middels.

KJENNETEGN PÅ MÅLOPPNÅELSE VED SKRIFTLIG EKSAMEN

	Karakteren 2	Karakterene 3 og 4	Karakterene 5 og 6
Helhetsvurdering av teksten	Eleven kan til en viss grad - skrive en tekst som kommuniserer med mottaker - skrive en tekst som er et relevant svar på oppgaven	Eleven kan stort sett - skrive en tekst som kommuniserer med mottaker - skrive en tekst som er et relevant svar på oppgaven	Eleven kan - skrive en tekst som kommuniserer med mottaker - skrive en tekst som er et relevant svar på oppgaven
Oppbygging og innhold	Eleven kan til en viss grad - skrive en tekst med struktur - skrive en tekst med tematisk sammenheng - fortelle, beskrive, informere og/eller argumentere formålstjenlig i den valgte sjangeren - skrive en tekst som er i samsvar med oppgavens intensjon - bruke kilder på en relevant måte i sakpreget tekst	Eleven kan stort sett - skrive en tekst som har en formålstjenlig struktur - skrive en tekst med tematisk sammenheng - fortelle, beskrive, informere og/eller argumentere formålstjenlig i den valgte sjangeren - skrive en tekst som er i samsvar med oppgavens intensjon - bruke kilder på en relevant måte i sakpreget tekst	Eleven kan - skrive en tekst med en klar og formålstjenlig struktur - skrive en tekst med tematisk sammenheng - fortelle, beskrive, informere og/eller argumentere formålstjenlig i den valgte sjangeren - skrive en tekst som er i samsvar med oppgavens intensjon - bruke kilder på en relevant måte i sakpreget tekst
Språk	Eleven kan til en viss grad - skrive en tekst med en språkføring som er formålstjenlig i den valgte sjangeren - bruke et enkelt ordforråd - bruke en enkel setningsoppbygging og et lite utvalg tekstbindingsord - bruke enkelte språklige virkemidler - mestre formverk, rettskriving og tegnsetting	Eleven kan stort sett - skrive en tekst med en språkføring som er formålstjenlig i den valgte sjangeren - bruke et variert ordforråd - variere setningsoppbygging og tekstbindingsord - bruke noen språklige virkemidler - mestre formverk, rettskriving og tegnsetting	Eleven kan - skrive en tekst med en språkføring som er formålstjenlig i den valgte sjangeren - uttrykke seg presist - bruke et nyansert og variert ordforråd - variere setningsoppbygging og tekstbindingsord - bruke et bredt register av språklige virkemidler - mestre formverk, rettskriving og tegnsetting

Karakteren 1 viser lavere måloppnåelse enn den som er beskrevet ovenfor.

Revisjon av læreplanen i norskfaget

Utdanningsdirektoratet reviderer læreplanen i norsk. Den nye versjonen skal tas i bruk fra skolestart 2013.

Alle de gjennomgående fagene – norsk, naturfag, samfunnsfag, matematikk og engelsk – skal få fornyede læreplaner fra høsten 2013. Det viktigste formålet med revisjonen er å innarbeide de grunnleggende ferdighetene enda tydeligere enn i dag. Ikke minst er det ventet at innspill fra det nyopprettede Skrivesenteret i Trondheim vil kunne få konsekvenser for de kompetansemålene som er knyttet til skriving.

Norskfaget vil sannsynligvis oppleve større endringer enn de andre fagene, for oppdragsbrevet fra Kunnskapsdepartementet inneholder forholdsvis detaljerte bestillinger:

- Timefordelingen på yrkesfag oppleves som lite hensiktsmessig. Hva kan man oppnå ved å flytte timer mellom trinnene?
- Norsk er et ferdighetsfag, men også et kunnskaps- og dannelsesfag. Kan man i den nye læreplanutgaven få til en balanse mellom ferdighetskrav og kunnskapskrav?
- Tallet på karakterer i norskfaget skal vurderes. Er det for mye med karakterer både i norsk hovedmål, norsk sidemål og norsk muntlig? Skal man eventuelt endre praksis for standpunkt-karakterene, for eksamenskarakterene eller for begge deler?
- På videregående har fremmedspråklige elever hatt mulighet til å ta eksamen i norsk som andrespråk, men denne muligheten forsvant med innføringen av LK06. Kan det være mulig å gjeninnføre den gamle ordningen?

Over og ut for sidemålskarakteren?

Språkpolitisk betent er spørsmålet om antall norskkarakterer. Kunnskapsdepartementet har i høst godkjent nye forsøk der videregående skoler bare gir to karakterer i norskfaget på Vg1 og Vg2. Ferdighetene i sidemålet bakes inn i de to andre karakterene. Spørsmålet er om standpunkt-karakteren i sidemålet kan forsvinne også fra Vg3, slik at elevene får én karakter i norsk skriftlig. I så fall vil læreplanen fortsatt inneholde kompetansemål som sier at elevene skal lære både bokmål og nynorsk. Om slike kompetansemål vil bli fulgt opp uten at direktoratet står med et ris bak speilet, er annet spørsmål.

Slik lærerplanen nå er skrevet, kan det virke som om elevene skal bli like gode til å bruke begge målformer. I ungdomsskolemeldingen sender regjeringen ut signaler om at det er viktig for elever å kunne lese nynorsk, men det står ikke like tydelig at elevene har stort behov for å kunne skrive nynorsk. Splittingen av begrepssparet «lese og skrive» er mest sannsynlig et signal om at det skal stilles lavere krav til den skriftlige sidemålsopplæringen. Samtidig er det problematisk om elevene på studiespesialisering ikke mestrer nynorsk etter Vg3, for da spørker det for alvor for rekrutteringen av nye nynorsk-lærere.

Til nå har lærere på videregående vært mest synlige i debatten om norskkarakterene. Mange av disse lærerne klager på arbeidsbyrden og dokumentasjonsjaget når de må sette tre karakterer i norskfaget. Dessuten er det høyst uklart hvilke kompetansemål som skal inngå i de tre norskkarakterene – hadde det ikke vært greiere med bare én karakter?

Motsatt kan man tenke at et vitnemål uten opplysninger om elevenes ferdigheter i bokmål og nynorsk er et fattig vitnemål. Én mulig løsning er å la elevene gå opp til eksamen i begge målformer.

Nye kompetansemål i skriving

For tre år siden, i 2008, ble læreplanen i norsk utvidet med nye kompetansemål knyttet til lesing. Endringen kom blant annet som et svar på de nedslående PISA-resultatene fra 2006.

Nå er det gjeninnføringen av skriveprøver som baner vei for nye kompetansemål. Høsten 2012 kommer utvalgsprøver i skriving for 8. trinn, og sammen med prøvene vil det bli kunn gjort mer presise beskrivelser av hva elevene bør mestre på ulike trinn. Bekymring for at kunnskapene i grammatikk og rettskrivning er fallende, kan for eksempel føre til at begreper som ordklasseskjennskap og setningsanalyse kommer inn i norskplanen.

Like aktuelt som at nye læreplanmål kommer inn, kan det være at læreplanmål går ut. I oppdragsbrevet fra departementet er det nevnt at norskplanen allerede i dag framstår som noe omfattende.

Valgfag også for kreative norsklærere?

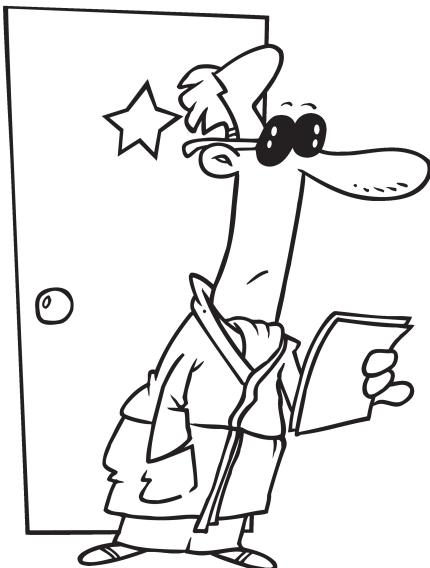
Et av hovedpoengene i Ungdomsskolemeldingen er at ungdomsskolen bør bli mer praktisk. Innføringen av valgfag er et viktig skritt på veien – og gir norsklærere muligheten til å spille ut sine kunstneriske sider.

Åttendeklassingene som møter opp ved skoleporten i august 2012, skal i utgangspunktet ha to skoletimer med valgfag hver uke. Elevene får ikke karakter i valgfagene. Det nye faget stjeler tid fra de fleste andre fag, men norskfaget blir skjermet.

De nye valgfagene skal ikke gi elevene anledning til å fordype seg i fag som allerede finnes. Derimot skal elevene arbeide med temaer og arbeidsmåter som er typisk tverrfaglige. Med andre ord er det ikke helt uventet at det dukker opp et par valgfag som ligger en norsklærers hjerte nær ...

I løpet av våren kunngjør direktoratet navn på enda noen nye valgfag, slik at skolene kan tilby elevene opp til 14 valgfag. Foreløpig er bare åtte læreplanutkast klare:

- Produksjon for sal og scene
- Produksjon av informasjon
- Produksjon av varer og tjenester
- Fysisk aktivitet og helse
- Design og redesign
- Forskning i praksis
- Internasjonale kontakter
- Teknologi i praksis

Produksjon for sal og scene

Faget kan omfatte ulike deler av en produksjon, og elevene skal sammen oppdage og utforske sine kreative evner fra idé og prosess til produksjon, praktisk gjennomføring og formidling. Begrepssparet til «sal og scene» er valgt for å vise at faget på den ene siden handler om film og multimedieproduksjoner (sal), på den andre siden om teater, dans, revy og konsert (scene).

Opplæringen skal være problembasert, produktorientert, deltakerstyrt og tverrfaglig. Dette innebærer at elevene skal få gå i dybden innenfor et avgrenset område. Et mål med faget er at elevene får jobbe med produksjoner av ulik størrelse gjennom skoleåret.

Produksjon av informasjon

Valgfaget skal bidra til å gjøre elevene til bevisste deltagere i informasjonssamfunnet. Gjennom valgfaget skal elevene arbeide praktisk med etablering og drift av en nettbasert publikasjon knyttet til skolens hjemmeside.

Elevene skal jobbe praktisk og prosjektbasert. Innholdet som produseres, skal ha fokus på skole og nærmiljø, og bidra til at både forldre, lærere og eventuelt andre grupper får innblikk i elevenes skolehverdag.

Båndene til norskfaget er åpenbare. Elevene må arbeide med sammensatte tekster, og de må bevisstgjøres i forhold til personvern, kildekritikk og bruk av åndsverk.

Nynorsksenteret med ny nettressurs for norsklærere

Ressursbasen *Typisk nynorsk* er en ressursbase for lærere som underviser i nynorsk på ungdomstrinnet og i videregående. Opplegget er bygget opp rundt tekster på nynorsk i ulike sjangerer og med ulike skrivemåter. Her er både tegneserier, informasjonsskriv og meningsytringer. Til hver tekst kan læreren finne kompetansemål, forslag til oppgaver og et eget vurderingskjema med utgangspunkt i kompetansemålene.

Nasjonal leseprøve kan komme på digital plattform

Utdanningsdirektoratet ønsker å få de nasjonale leseprøvene over på digital plattform, først og fremst for å lette lærernes arbeidsbyrde i forhold til innmatingen av resultater. De halvdigitale leseprøvene kan komme allerede høsten 2012. Det store spørsmålet er om de data tekniske løsningene er gode nok. Det er også et spørsmål om leseprøvene etter hvert vil få en annen innretning, for eksempel færre lange tekster.

Fire filmer om lesing og skriving på tvers av fag

Snøball Film har laget fire nye filmer som kan hjelpe og inspirere lærere til å arbeide mer bevisst med de grunnleggende ferdighetene. Både Nynorsksenteret, Skrivecenteret og Lesesentret har vært involvert i arbeidet med filmene, så det faglige alibiet er det aller beste.

Filmene, som varer i om lag en halv time, finnes på www.skoleipraksis.no. Én handler om skriving, én om lesing og to om henholdsvis naturfag og samfunnsfag.

For ofte noveller til muntlig eksamen?

Med innføringen av Kunnskapsløftet ble sakprosa og skjønnlitteratur likestilt, og sammensatte tekster dukket opp som et eget hovedområde i norskfaget. Likevel er hovedinntrykket at elevene nesten uten unntak legger opp skjønnlitterære tekster til muntlig eksamen.

Muntlig eksamen i grunnskolen er en lokalt gitt eksamen, noe som innebærer at ulike regelverk kan gjelde fra kommune til kommune – og fra skole til skole. I forskriften til opplæringsloven står det skrevet at elevene skal ha 48 timers forberedelsestid, men fortsatt er det mulig å vente til selve eksamensdagen med å gi oppgaven. Eksaminingen skal gi eleven sjansen til å vise kompetanse i en så stor del av faget som mulig.

Hvis det er uenighet om hva eleven skal prøves i, er det den eksterne sensoren som avgjør (§§ 3-29 og §3-30). Spørsmålet er så hvor tøff den eksterne sensoren skal være. Kan sensoren kreve at elevene skal presentere noe annet enn skriftlige skjønnlitterære tekster?

I Danmark har skolemyndighetene tatt grep for å sikre tilstrekkelig bredde i undervisningen. Det skal ikke være mulig for en dansk-lærer å snevre inn dansktimene slik at elevene legger bort sakprosa og sammensatte tekster i tiden før muntlig eksamen. Tabellen på motsatt side viser hvordan tekstene i danskfaget kan ordnes i en firefeltstabell. I fagrappartene som dansklærere leverer fra seg, skal det være en viss balanse mellom antallet tekstoppgivelser fra hvert felt.

De danske oppgavesettene til muntlig eksamen skal vise noe av den samme bredden. Det er greit at det finnes elever i et eksamensparti som legger opp en novelle eller en fortelling, men det skal også være elever i det samme eksamenspartiet som legger opp sakprosatekster og sammensatte tekster.

Bør norsklærere hente inspirasjon fra Danmark når de utarbeider og godkjenner eksamsoppgaver? Strengere krav til sjanger-

bredde i eksamenssettene kan være med på å hindre en uheldig ensretting av norskfaget, der skriftlige sjangerer og skjønnlitteratur vinner fram på bekostning av muntlige sjangerer og sakprosa. På den samme måten som en egen sakprosadag til eksamen har gitt sakprosaundervisningen et løft, kunne sakprosakrav til muntlig eksamen være med på å sikre at elevene arbeider godt med et større utvalg av kompetanseområdene i læreplanen.

Som norsksensor kan man oppleve at alle elevene får ulike oppgaver, for eksempel knyttet til de seks begrepssparene som er nevnt i læreplanen. Men selv om oppgavene er ulike, kan elevene ende opp med å presentere nøyaktig den samme teksten – bare med litt ulike innfalls-vinkler. Eksempelvis er det mulig for elever å knytte *Et dukkehjem* både til makt og motmakt, ansvar og oppbrudd, løgn og sannhet, fantasi og virkelighet, kjærlighet og kjønnsroller, og helt og antihelt. En norsklærer som streber etter høye karakterer for elevene sine, kan altså være ganske trygg på gode resultater om han eller hun bruker den siste delen av skoleåret til å repete Ibsens skuespill.

I en resultatstyrt skole, der eksamen og eksamensresultater blir tillagt litt for stor vekt, kunne det kanskje være greit med noen føringer som fremmer mangfoldet i norskfaget? En bedre balanse mellom de tekstene som legges opp til eksamen kunne også være med på å rette opp noe av det kjønnsgapet som finnes i karakterstatistikken. Det er vel ikke helt urimelig å tro at guttene ville spise opp noe av forspranget til jentene dersom kortfilmer, nettsider og avisartikler får en mer sentral plass, på bekostning av skuespill, noveller og dikt?

Teksttyper til muntlig eksamen i Danmark

Danskene har beholdt strenge krav til pensumlistene ved muntlig eksamen. Tekstene på pensumlisten skal være allsidig sammensatt og til sammen dekke danskfagets kunnskaps- og ferdighetsområder.

Når danske elever skal opp til muntlig eksamen i morsmålet i det siste året på folkeskolen, må de framvise både breddekompetanse og dybdekompetanse. Når det gjelder korte tekster, skal pensumlisten omfatte mellom 80 og 100 normalsider. Både fiktive og ikke-fiktive tekster skal være representert, og innenfor hver av disse to gruppene skal det finnes både sammensatte og ikke-sammensatte tekster. Tilsvarende skal pensumlisten omfatte både historiske tekster og samtidstekster. Til samtidstekstene regnes bare tekster som er blitt til i elevenes levetid.

I tillegg til de korte tekstene skal elevene legge opp tre større skjønnlitterære verker. To av disse verkene skal være danske romaner. Alle språklige uttrykk i prøveopplegget skal være på dansk.

Skolene kan velge mellom to prøveformer. Ved prøveform A får elevene utlevert tekster og oppgaver på selve prøvedagen. Forberedelses-tiden er på 40 minutter, mens prøvetiden er på 20 minutter. Denne prøveformen er med på å sikre at eksamenskarakteren viser elevens kompetanse, ikke kompetansen til støtteapparatet.

Ved prøveform B trekker eleven lodd om fordyppelsesområdet minst ti dager før den muntlige prøven. For å sikre alle elevene god veiledning skal det i løpet av de ti dagene settes av minst ti skoletimer til arbeid med oppgaven. Når elevene har hatt lang forberedelsestid, skal de også utarbeide en synopse (disposisjon) som de skal levere til skolen før prøvedagen, slik at sensor og eksinator får bedre muligheter til å forberede gode spørsmål.

	Fiksjon	Ikke-fiksjon
Tekster	Skjønnlitteratur Roman Novelle Drama Dikt Kortprosa Manuskript Eventyr Essay	Sakprosa, for eksempel: Fagartikkel Utdrag fra fagbok Nyhetsartikkel Avisleser Leserbrev Kronikk Annonse Essay
Andre uttryksformer	Annen fiksjon enn litteratur, for eksempel Spillefilm Novellefilm Kortfilm Musikkvideo Tegnefilm Tegneserie Maleri Teater TV-drama Hørespill Dataspill	Annet sakstoff enn saktekster, for eksempel Trykt reklame TV-reklame Nyhetssending Dokumentarprogram Intervju Radiomontasje Sportsprogram Pressefoto Internettseite

FOREDRAG OM KORTFILMER

Bruk gjerne huskelisten nedenfor hvis du skal presentere en kortfilm. Hvilke av punktene på huskelisten som er verdt å ta med, varierer litt fra film til film!

PRESENTASJON

- Harde fakta om filmen: tittel, lengde, produksjonsår, filmselskap, regi, manus, skuespillere
- Sjangerplassering
  - Hvorfor er det riktig å kalle filmen en kortfilm?
  - Hvilken oversjanger (og undersjanger) hører filmen hjemme i? Drama (action, thriller, krim, western, krigsfilm), komedie (familiekomedie, farse, romantisk komedie), melodrama (romantisk kjærighetsfilm, generasjonskløftfilm, katastrofefilm) eller dokumentar (politisk kommentar, portrettfilm)?
- Handlingsreferat. Kan du gjenfortelle hovedhandlingen, gjerne på et halvt minutt?

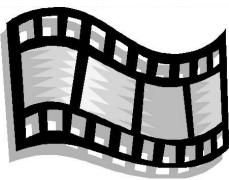
ANALYSE

- Innhold
  - Person- og miljøskildring: Hvilke personer er med? Hvordan får vi se dem? Hva vet vi om dem, og hvordan får vi kunnskaper om dem – gjennom replikker, handling, baksnakkning eller annet? Hva slags miljø blir skildret (skole, sykehus eller sandstrand)? Hvordan henger miljøet sammen med handlingen?
  - Personens forhold til hverandre: Hva slags forhold finnes mellom personene, og hvordan vises dette? Er det naturlig å bruke aktantmodellen?
  - Rekvisitter: Hvilke rekvisitter blir brukt i filmen, og hvilken betydning har de? Er noen av rekvisittene tillagt symbolsk betydning?
- Dramaturgi
  - Komposisjon. Følger spenningskurven Hollywood-modellen? Hvordan er anslaget og konfliktopptrappingen? Hva er filmens vendepunkt og klimaks?
  - Motor. Hva driver handlingen framover? Hvilke virkemidler blir brukt for å skape spenning? Er det lagt inn frampeik eller gjentakelser? Hvordan bidrar klippertiden og musikken til framdriften?
- Filmatiske virkemidler (spør alltid etter hvilken effekt et virkemiddel har!)
  - Synsvinkel og perspektiv. Brukes fugle-, froske- og/eller normalperspektiv? Hvorfor?
  - Bildeutsnitt. Hvordan er vekslingen mellom totalbilder, halvnære bilder og nærbilder?
  - Kamerabevegelser. Brukes panorering, zooming eller håndholdt kamera? Hvorfor?
  - Klipping. Følger klippingen historiens kronologi? Finnes eksempler på kryssklipping?
  - Farge, lys og skygge. Dominerer noen farger. Skaper lyset og mørket stemninger?
  - Lyd. Hvordan og hvorfor veksles det mellom musikk, miljølyd og lydefekter?

TOLKNING

- Tema: Hva dreier filmen seg først og fremst om? Kan man si at filmen har sidetemaer?
- Kommunikasjonsforhold
  - Avsender. Hvem har produsert filmen? Hvilken betydning har dette?
  - Budskap. Er slutten åpen eller lukket? Hva vil filmskaperen fortelle?
  - Mottaker. Når filmen fram til mottakeren? Hvem er mest sannsynlig i målgruppen??
- Sammenlikning: Har kortfilmen likhetstrekk med andre filmer eller med andre tekster? Hvordan er forholdet mellom virkeligheten og det som fortelles i filmen?
- Vurdering: Hva synes du om filmen? Hvordan virker den på deg?

Skandinaviske kortfilmer på YouTube

Læreplanen i norsk sier at elevene skal kunne forstå og gjengi informasjon fra svensk og dansk dagligtale etter 10. trinn. Det å vise svenske og danske kortfilmer fra YouTube kan være en god og lettvint løsning for å øke nabospråksforståelsen. Heldigvis finnes det kvalitetsfilmer å vise fram!

Att döda ett barn (svensk – 8 minutter)

Sig Dagermanns novelle fra 1948 ble opprinnelig skrevet i forbindelse med en trafikksikkerhetskampanje. En liten gutt skal krysse veien for å hente en kopp sukker til sin mor, mens et ung, nyforelsket par er på vei til sjøen for å nyte ensomheten og stillheten. Fortellingen er mye brukt i norsk skole, ikke bare fordi den beveger leserne, men fordi fortellingen er bygget opp som en parallelhistorie. Kortfilmen som nå endelig ligger ute på YouTube, er svært tro både mot teksten og stemningen i novellen. Mulighetene for etterbruk er store. Elevene kan for eksempel gjenfortelle historien skriftlig, eller de kan kopiere strukturen i fortellingen, men endre på handlingen og miljøet. Alexander Skarsgård, som selv har vært med på å redigere filmen, har en av hovedrollene. Anbefalte søkeord på YouTube: «barn» og «Skarsgård».

De nåede færgen (dansk – 20 minutter)

I det samme året som svenskene fikk fortellingen «Att döda ett barn», fikk danskene en liknende fulltreffer av Johannes V. Jensen. «De nåede færgen» handler om et par som råkjører på en motorsykkel for å rekke en ferje. Paret når ikke bilferjen, men de når den andre ferjen, ført av ferjemannen Karon fra gresk mytologi, han som frakter de døde over til helvete. Underveis på kjøreturen møter det unge paret på en varebil som er styrt av en mann med mørke øyehuler. Ribbeina på bakenden av varebilen kan få seeren til å tenke at det er djevelen selv som kjører bilen og gjør det vanskelig for det unge paret å komme fram. Kortfilmen kan passe bra i forbindelse med utforskende samtaler om film og litteratur – novellen finnes også tilgjengelig på nettet som PDF-fil. Anbefalte søkeord på YouTube: «danskefilmminder» og «færgen».

Min far er bokser (dansk – 25 minutter)

Stefan har ikke sett faren sin på årevis, men går på boksetrenings og følger på den måten i sin fars fotspor. På tiårsdagen sin får Stefan tilsendt en spesiell gave av faren, og sammen med lillebroren på fem drar Stefan ut for å lete etter faren som de savner så sårt. Det viser seg at faren lever alt annet enn et luksuriøst bokserliv, men skuffelsen gir seg litt når de får snakket sammen. Kortfilmen er på 25 minutter – i klasserommet kan det være lurt å trykke på pauseknappen av og til for å oppsummere handlingen slik at alle elevene henger med. Elevene kan glede seg over gode skuespillere og engasjerende handling.

Dennis (svensk – 6 minutter)

En voksen kroppsbygger tar mot til seg og ringer en sot kvinne som han har truffet på treningssenteret. De avtaler å møtes for å spise en matbit sammen. Denne avtalen liker moren til kroppsbyggeren dårlig. Hun vil heller at gutten hennes skal være sammen med henne på fredagskvelden for å spille kort. Viktige temaer i filmen er forholdet mellom mor og sønn, morsbinding og frigjøring. Kortfilmen kan knyttes opp mot begrepspar som «makt og motmakt» og «løgn og sannhet». Søkeord på YouTube: «Dennis» og «bodybuilder».

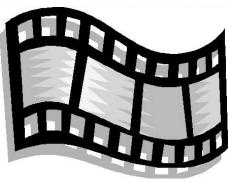
Ernst og lyset (dansk – 12 minutter)

Denne kortfilmen er av de mest viste på ungdomstrinnet i Danmark. Forretningsmannen Ernst er på vei hjem fra en flytur. I bilen får han vite at et merkverdig lysglint er sett over Danmark natta før. På motorveien kjører Ernst forbi flere haikere, men da han får motorstopp, slipper han likevel på en haiker – som viser seg å være Jesus som er vendt tilbake til jorden. Samtalen mellom Ernst og Jesus er svært interessant og velspilt, og en norsklærer har mye å gripe fatt i når det gjelder personskildringer, språkbruk, tema og budskap. Anbefalte søkeord på YouTube: «Ernst» og «lyset».

Eksamens (dansk – 7 minutter)

Hvordan går det med elever som forbereder seg dårlig til skriftlig eksamen? En mulighet er at de blir ufokuserte og begynner å dagdrømme. Hovedpersonen i *Eksamens*, spilt av stjerneskuespilleren Thomas Villum Jensen, lar seg distrahere av de andre menneskene i eksamenslokalet. Norsklærere som viser kortfilmen, kan for eksempel la elevene arbeide grundig med filmatiske virkemidler (klipp, bildeutsnitt, lydbilde, osv.). Kortfilmen kan også inspirere til en skriveoppgave der elevene skal skildre de tankene som kan oppstå i elever på en heldagsprøve. Anbefalte søkeord på YouTube: «danskefilmminder» og «eksamen».

Nye kortfilmer til undervisnings bruk 1

Norsk Filminstitutt fortsetter sin serie med de beste norske kortfilmene fra hvert år. DVD-en fra produksjonsåret 2009 («Norsk Kort 09») inneholder to filmer som utmerker seg: den triste og sterke animasjonsfilmen «Sinna mann» og den surrealistiske eventyrfilmen «Skylappjenta». Nedenfor presenterer vi de filmene som passer best for ungdomsskolen – de er også tilgjengelige på www.filmrommet.no.

Consoul (12 minutter)

Er livet som et dataspill? Den enkle dataspillgrafikken og den ensformige musikken gjør filmen til en spesiell opplevelse – som elevene nok vil elske eller hate. Handlingen er enkel: Vi følger en mann (en avatar) gjennom ulike livsfaser til det er «game over». Når kortfilmen er ferdig, spør man seg om livet er som et dataspill – eller om spilleentusiaster har tomme liv. Manus og regi er ved Lasse Gjertsen.

Pistasj (6 minutter)

Skuespillerne John Brungot og Henriette Stensrup løfter denne kortfilmen til en film som høyst sannsynlig vil slå godt an i klasserommet. To personer sitter på en benk i en bypark. Kvinnen viser seg være fullstendig grenseløs i sine forsøk på å tilnærme seg den unge, høflige mannen ved siden av. I etterkant kan elevene diskutere hvordan de best kan håndtere fremmede mennesker som trenger mental hjelp.

Sáiva (8 minutter)

Denne animasjonsfilmen kan virke litt langdryg, men den har et svært gjennomtenkt bildespråk der de eneste fargene er svart og hvitt. Saiva er tjern eller vann med dobbel bunn, og hovedpersonen er en jente som leter etter kjæresten sin, som har gått gjennom isen og druknet. Norsklærere som ønsker å arbeide både med samisk litteratur, sagn og sammensatte tekster, slår her tre fluer i en smekk! Regien er ved Tuva Synnevåg.

Sinna mann (20 minutter)

Den vakre og vonde filmen om en far som slår, bygger på en allaldersbok der Gro Dahle står for teksten og Svein Nyhus for illustrasjonene. Gutten Boj og moren hans lever med en mann som brått kan bli til «sinna mann». Skildringen av angst er hjerteskjærende, men historien ender godt, for Boj tar kontakt med kongen, som i egen person kommer og henter faren til slottet sitt. I kongens hage får den sinte faren kontroll på følelsene sine. Barne- og likestillingsdepartementet anbefaler filmen for mellomtrinnet og understreker at skolene bør samarbeide med andre hjelpeinstanser ved visning av filmen. Et godt filmstudieark til filmen finnes på www.filmweb.no. Til sammen har kortfilmen til Anita Killi fått priser ved 43 filmfestivaler, de aller fleste i utlandet.

Slåsskampen (7 minutter)

Lærere som vil knytte kortfilmen til et litterært hovedtema, kan prøve med helt og antihelt, for maken til redde slåsskjemper skal man lete lenge etter. To ungdomsgjenger konkurrerer om å få sitte på den beste benken i friluftsområdet. Gjengmedlemmene hisser hverandre opp, men de to som blir utpekt til å slåss, har lyst på alt mulig annet enn en slåsskamp. Manus og regi er ved Dag og Keio Åstein.

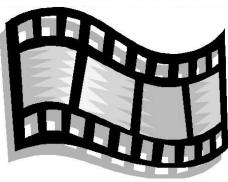
Skylappjenta (9 minutter)

Iram Haqs eventyrfilm eigner seg godt til filmanalyse. Filmfortellingen bygger på Rødhette, og handlingen er lagt til et multikulturelt Norge. Hovedpersonen Skylappjenta får bare gå rett fram uten å se seg til siden, for slik kan hun styre klar av alle fristelsene i det norske samfunnet. En pakistansk taxi-sjåfør følger skrittene hennes og rapporterer til bestemoren, men i skogen dukker det opp en norsk askeladdfigur som får Skylappjenta på andre tanker. Filmen er rik på symboler, både sommerfugler og brente bruer. Den som søker på Google etter «Skylappjenta», «undervisningsmateriale» og «Buster», får tilgang til et supert, dansk filmstudieark med vekt på de surrealistiske elementene i kortfilmen.

Søpla (9 minutter)

To verdener møtes når to søppeltømmere kommer til et vestkanthjem, der mannen og kona krangler voldsomt. Mannen håner søppelmennene og er slem mot kona si. Søppelmennene reagerer og tømmer søppelbilens innhold foran huset. Dermed løper vestkantmannen etter dem med golfkøllen sin. Det hele ender med at mannen dør og blir resirkulert. Budskapet kan utmerket godt være at vi lever i et bruk-og-kast-samfunn.

Nye kortfilmer til undervisningsbruk 2

Kortfilmen «Jenny», tatt opp på Holmlia i Oslo, er den største godbiten på DVD-samlingen «Norsk Kort 010». Særlig spennende er filmspråket, som vanlige ungdomsskolelever vil kunne greie å beskrive. Velegnet for norsktimene er også «E18», en sosialrealistisk fortelling om en skakkjørt familie uten fast bosted. Animasjonsfilmen «Det siste norske trolltet» er også noe for seg selv.

Det siste norske trolltet (14 minutter)

Norsk filminstitutt omtaler denne kortfilmen som en fri fabulering rundt eventyret om de tre bukkene Bruse. Den første delen foregår i moderne tid og forteller om et ensomt troll som bor ved en kraftstasjon der han heller i seg sukkerholdig drikke. Den andre delen handler om trolls oppvekst, mens den tredje delen viser skjebnen til de andre trollene. Filmen er først og fremst fin – kanskje kan den inngå i et arbeid der elever forsker på hvordan trollene er framstilt i norsk film- og litteraturhistorie. Manus og regi er ved Pjotr Sapegin.

E18 (20 minutter)

Den unge tenåringssjenta Julie forflytter seg langs E18 sammen med moren og lillesøsteren. Den lille, fattige familien får haik – ifølge moren er familien på vei til en strand med kanelfarget strand. Første stopp er likevel et hotell i Kristiansand, der moren må låne penger av datteren for å få betalt for oppholdet. Politiet kjører etter hvert familien til et herberge, der Julie nok en gang opplever at moren er ute av seg. Den danske kortfilmfestivalen «Buster» har utarbeidet et godt undervisningsmateriale til filmen, der norsklæreren kan få hjelp til å oppdage symbolikk og filmatiske virkemidler. Materialet (som man finner fram til ved å søke på Google etter «undervisningsmateriale» og «Buster») inneholder også fakta om barn med psykisk syke foreldre. I norsktimen kan filmen sammenlignes med novellen «Karens jul». Kortfilmens regi er ved Bjørn Abelson.

Hand of God (90 sekunder)

Da Diego Maradona lagde mål med armen i fotball-VM i 1986, påstod han at det var Guds hånd som hadde grepet inn. Denne tegnefilmen er en artig, liten sak som på en uverbødig måte viser Guds rolle. Siden elevene neppe har sett scoringen selv, kan det være en idé å finne fram en YouTube-snutt. Manus og regi er ved Rune og Erik Eriksson. Den svært korte filmen passer først og fremst som en belønning til de fotballinteresserte ...

Idyll (6 minutter)

Tittelen på denne kortfilmen er verdt å gripe fatt i, for det som i starten er en idyllisk badestrønd i Syden, blir til noe annet når dødsslitne afrikanske båtflyktninger kommer i land. De norske turistene pakker raskt sammen og forlater åstedet – uten å vise særlige tegn til empati. Kortfilmen, redigert av Morten Hovland, kan gjerne sees sammen med to ypperlige europeiske spillefilmer om ulovlig innvandring: «Hop» eller «Eden is West».

Jenny (9 minutter)

Denne kortfilmen vant Terje Vigen-prisen på Kortfilmfestivalen i Grimstad 2011. Den 14 år gamle Jenny er utenfor gjengen og føler seg ensom, men det viser seg at den kuleste gutten viser interesse for den minst kule jenta. Et vendepunkt i filmen kommer når den avstandsforelskede Jenny blir vitne til at den kule gutten utøver hærverk på en bil. Regissøren Ingvild Søderlind sier hun var godt fornøyd med opptakene på Holmlia skole, men har uttalt at hun helt bevisst ikke har gjort noe poeng ut av det flerkulturelle miljøet. I markedsføringen omtales kortfilmen som «et intenst drama om å være ung, usett og ukysset».

På jobb for en trygg hovedstad (9 minutter)

Hvor nerdede er det mulig å bli? Denne komedien viser fire menn som er nerder på hver sin måte. Filmen starter med et tyveri i en bruktbladsjappe og fører oss videre til de to politimenn med veldig ulik yrkesstolthet. I undervisningen kan bruke filmen for å snakke om rollefigurer og viktigheten av å gi dem tydelige egen-skaper. Man kan også samtale om spenningskurver og virkemiddelbruk. Manus og regi er ved Maria Askedal.

Superhelter har ikke leggetid (10 minutter)

Denne kortfilmen er trist, men den kan egne seg godt til arbeid med tankereferat og skiftende synsvinkel. En ni år gammel gutt fra Tromsø venter utålmodig på at faren skal komme hjem fra forretningsreise, men moren har ikke hjerte til å fortelle guttungen at faren er omkommet i en flyulykke. Guttungen leker «Star Wars» og viser stolt fram et fly som han har bygget. Mens han er alene hjemme, ser han en nyhetssending på NRK som forteller om flyulykken utenfor Tromsø. Manus og regi er ved Jim Hansen.

Norsk for nykommere

Gode læremidler for elever som nylig er kommet til landet, har vært en mangelvare. Cappelen Damm fyller et tomrom med serien «Norsk Start».

Læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter kan brukes både i grunnskolen og innen videregående opplæring. Den nye bokserien til Cappelen Damm er myntet på grunnskolelever, med egne komponenter for småskoletrinnet, mellomtrinnet og ungdomstrinnet. Her omtaler vi bare *Norsk Start 8-10*.

Ungdommelige temaer

En norsklærer som leter etter enkle tekster for svake elever, står i fare for å finne tekster som disse elevene synes er litt for barnslige. Dermed kan det hende at lesestoffet engasjerer lite – og at elevene føler seg litt nedvurdert. Denne fellen har forfatterne Vie Berg og Toril Kristin Sjo greid å unngå: Både bildematerialet og tekstene taler tydelig til unge tenåringer.

Temaet for de første kapitlene knytter seg til hverdagsslivet, og elevene møter mange ord knyttet til hjem, skole og fritid. Utøver i læreboka løftes blikket. De elevene som arbeider seg gjennom alle de 19 kapitlene, får lære om både norske høytider, velferdsstat og monarki. Litt morsomt er det at forfatterne har valgt å trekke inn en tekst om kong Olav V som innvandrer.

Mye god planlegging

Ungdomsskolelever som har grunnleggende norsk, er på ingen måte noen ensartet gruppe. Lærebokforfatterne har forsøkt å ta hensyn til dette ved å dele inn læreboka i tre nivåer, slik at nybegynnerne kan starte på nivå 1 og de viderekomne på nivå 2 eller 3. Denne nivådelingen finnes både i tekstboka, i arbeidsboka og på det tilhørende nettstedet.

Alle de 19 kapitlene har altså temaer som «Vennskap og forelskelse» og «Norge er et langstrakt land», men kapitlene rommer også ulike grammatiske temaer. For eksempel blir det personlige pronomenet grundig gjennomgått i åpningskapitlet «Du og jeg». Kombinasjonen av innholdsmessige og grammatiske temaer virker mer enn vanlig vellykket.

Når forfatterne i tillegg har innlemmet tekster fra en lang rekke sjanger, framstår lærebokverket som godt planlagt. Sakprosaen blir godt ivaretatt, både når det gjelder bruks-

tekster og fagtekster. De skjønnlitterære tekstudragene er korte, som regel får hele teksten plass på én bokside.

Muntlig trening

En relativt stor andel av tekstene i tekstboka er samtaler mellom to personer. Her er det lett å tenke seg at elevene kan trenere på uttale i par, eventuelt med læreren som den ene deltakeren. Siden tekstene er godt tilpasset aldersgruppen, bør det også være mulig å få til gode samtaler etter lesingen. Også det forholdsvis rike bildematerialet kan gi opphav til interessante og lærerike samtaler.

Nettstedet, som er åpent for alle, inneholder en egen ordbank. Ordene er ordnet etter temaer, og alle konkrete substantiv er illustrert. Elevene kan lytte til norsk uttale ved å klikke på ordene.

Egen grammatikkbok

Læreverket *Norsk Start 8-10* er utvidet til også å gjelde en egen grammatikkbok av Kirsti Mac Donald, en lærebokforfatter som tidligere har markert seg med mange gode grammatikkoppgaver. Til sammen utgjør de ulike komponentene et solid læreverk som sannsynligvis vil være til veldig god hjelp for lærere som underviser i grunnleggende norsk for språklige minoriteter.

Vie Berg har mange års erfaring som lærer for språklige minoriteter, og hun har både norsk og spesialpedagogikk i fagkretsen.

Toril Kristin Sjo er universitetslektor i norsk for internasjonale studenter, og hun er pedagogisk leder for Norgesskolen, der hun underviser språklige minoriteter i alderen 14–18 år.

Vie Berg og Toril Kristin Sjo:
«*Norsk Start 8–10. Tekstbok og arbeidsbok*»

Veiledende pris: 359,-/252,- kroner

Cappelen Damm 2010

Norsk for nykommere

Gode læremidler for elever som nylig er kommet til landet, har vært en mangelvare. Cappelen Damm fyller et tomrom med serien «Norsk Start».

Læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter kan brukes både i grunnskolen og innen videregående opplæring. Den nye bokserien til Cappelen Damm er myntet på grunnskolelever, med egne komponenter for småskoletrinnet, mellomtrinnet og ungdomstrinnet. Her omtaler vi bare *Norsk Start 8-10*.

Ungdommelige temaer

En norsklærer som leter etter enkle tekster for svake elever, står i fare for å finne tekster som disse elevene synes er litt for barnslige. Dermed kan det hende at lesestoffet engasjerer lite – og at elevene føler seg litt nedvurdert. Denne fellen har forfatterne Vie Berg og Toril Kristin Sjo greid å unngå: Både bildematerialet og tekstene taler tydelig til unge tenåringer.

Temaet for de første kapitlene knytter seg til hverdagsslivet, og elevene møter mange ord knyttet til hjem, skole og fritid. Utøver i læreboka løftes blikket. De elevene som arbeider seg gjennom alle de 19 kapitlene, får lære om både norske høytider, velferdsstat og monarki. Litt morsomt er det at forfatterne har valgt å trekke inn en tekst om kong Olav V som innvandrer.

Mye god planlegging

Ungdomsskolelever som har grunnleggende norsk, er på ingen måte noen ensartet gruppe. Lærebokforfatterne har forsøkt å ta hensyn til dette ved å dele inn læreboka i tre nivåer, slik at nybegynnerne kan starte på nivå 1 og de viderekomne på nivå 2 eller 3. Denne nivådelingen finnes både i tekstboka, i arbeidsboka og på det tilhørende nettstedet.

Alle de 19 kapitlene har altså temaer som «Vennskap og forelskelse» og «Norge er et langstrakt land», men kapitlene rommer også ulike grammatiske temaer. For eksempel blir det personlige pronomenet grundig gjennomgått i åpningskapitlet «Du og jeg». Kombinasjonen av innholdsmessige og grammatiske temaer virker mer enn vanlig vellykket.

Når forfatterne i tillegg har innlemmet tekster fra en lang rekke sjanger, framstår lærebokverket som godt planlagt. Sakprosaen blir godt ivaretatt, både når det gjelder bruks-

tekster og fagtekster. De skjønnlitterære tekstudragene er korte, som regel får hele teksten plass på én bokside.

Muntlig trening

En relativt stor andel av tekstene i tekstboka er samtaler mellom to personer. Her er det lett å tenke seg at elevene kan trenere på uttale i par, eventuelt med læreren som den ene deltakeren. Siden tekstene er godt tilpasset aldersgruppen, bør det også være mulig å få til gode samtaler etter lesingen. Også det forholdsvis rike bildematerialet kan gi opphav til interessante og lærerike samtaler.

Nettstedet, som er åpent for alle, inneholder en egen ordbank. Ordene er ordnet etter temaer, og alle konkrete substantiv er illustrert. Elevene kan lytte til norsk uttale ved å klikke på ordene.

Egen grammatikkbok

Læreverket *Norsk Start 8-10* er utvidet til også å gjelde en egen grammatikkbok av Kirsti Mac Donald, en lærebokforfatter som tidligere har markert seg med mange gode grammatikkoppgaver. Til sammen utgjør de ulike komponentene et solid læreverk som sannsynligvis vil være til veldig god hjelp for lærere som underviser i grunnleggende norsk for språklige minoriteter.

Vie Berg har mange års erfaring som lærer for språklige minoriteter, og hun har både norsk og spesialpedagogikk i fagkretsen.

Toril Kristin Sjo er universitetslektor i norsk for internasjonale studenter, og hun er pedagogisk leder for Norgesskolen, der hun underviser språklige minoriteter i alderen 14–18 år.

Vie Berg og Toril Kristin Sjo:
«*Norsk Start 8–10. Tekstbok og arbeidsbok*»

Veiledende pris: 359,-/252,- kroner

Cappelen Damm 2010

Alle land har flest gutter blant de svakeste leserne

Kjønnsforskjellene er i jentenes favør også når det gjelder lesing av skjermtekster, men jentenes forsprang var enda større da elevene leste papirtekster. Med andre ord virker det som om forskjellene mellom jenter og gutter blir noe utjevnet når leseprøven flyttes fra papir til skjerm.

Guttene skårer svakere enn jentene. Hele 18 prosent av guttene i Norge svarer på nivå 1 eller 2, noe som forteller at disse elevene høyst sannsynlig vil få problemer med å fullføre videregående skole. I Norden er det stor forskjell på jenteprestasjonene. Danske jenter skiller seg ut negativt.

Sørkoreanske elever aller best til å lese digitale tekster

Blant deltakerlandene på PISAs digitale leseprøve troner elevene i Sør-Korea i en klasse for seg. Poengsummen til Sør-Korea (568 poeng) er så høy at forskjellen ned til Norge tilsvarer omtrent to skoleår.

En nærmere analyse av elevenes klikkemønster viser at sørkoreanerne trykker på flere navigasjonsknapper enn elevene i andre land. Disse klikkene er ikke nødvendigvis så mye smartere enn det man kan se andre steder, men siden de sørkoreanske elevene er utholdende og ivrige, finner de etter hvert fram til flere riktige svar enn jvnaldrende i andre land.

PISAs digitale leseprøve:

Ny kunnskap om elevenes lesemønstre

PISA-undersøkelsen er noe langt mer enn resultatlister som rangerer landene i forhold til hverandre. Den digitale leseprøven som ble gjennomført sammen med hovedundersøkelsen i 2009, har gitt forskerne omfattende kunnskaper om hvordan 15 år gamle elever beveger seg på nettet.

Leseekspertene som har utviklet PISAs digitale leseprøve, har ikke bare funnet fram til skjermtekster og laget oppgaver, men også utviklet et teoretisk rammeverk som beskriver hva digital lesing er. Tre egenskaper særpreges de tekstene som vi finner på nettet:

- *Nettekster er hypertextuelle.* Ulike former for lenker gjør det mulig for leseren å navigere fra nettside til nettside, og fra nettsted til nettsted. Hvor en tekst begynner og hvor den slutter, bestemmes av hvordan leseren flytter seg i informasjonsveien.
- *Nettekster er interaktive.* Mange nettsteder er utformet som søkemotorer, der leseren selv avgjør hvilket innhold som blir presentert. På noen nettsteder er det også mulig å legge inn kommentarer som blir en del av netteksten.
- *Nettekster er multimodale.* Moderne nettekster inneholder ikke bare tekst, men også bilder, animasjon, lyd og video.

PISAs digitale leseprøve inneholdt 8 tekstenheter og 29 leseoppgaver. Helt bevisst ble det satset på å skape størst mulig bredde i tekstuvalget, slik at prøveresultatene kunne ha størst mulig gyldighet. For eksempel inneholdt leseprøven mange forklarende og beskrivende tekster, men også argumenterende og kommuniserende tekster.

Nye merkelapper på elevgruppene

Siden hele den digitale leseprøven ble gjennomført på data, har det vært mulig å registrere alle

de bevegelsene som elevene har gjort, ikke bare oppgavesvarene. Særlig interessant er det å se antall klick og antall treff opp mot hverandre, for denne tallverdien viser om elevene klarer å navigere seg videre til relevante nettsider, eller om elevene også er innom helt irrelevante sider.

Forskningsresultatene viser at det er meningsfullt å snakke om fire ulike elevtyper:

- *De arbeidsomme navigatørene* er ikke på en stor del av de tilgjengelige nettsidene. Disse elevene virker pliktoppfyllende, men de kan være innom langt flere nettsider og nettsteder enn det som er hensiktsmessig. Elevene, ofte fra Sør-Korea, Hong Kong og Japan, kan trenge hjelp til å vurdere hvor de skal søke etter informasjon.
- *De målrettede navigatørene* er det særlig mange av i New Zealand og Australia. Disse elevene har skjønt hvordan de raskt og effektivt skal finne fram til informasjon – og presterer nesten like godt som de arbeidsomme.
- *De økonomiske navigatørene* har ganske god peiling på hvordan de skal finne fram til informasjon på nettet, men ser ikke ut til å legge sjela si i oppgavene. Elevene beveger seg lite på nettsidene og er tilfredse hvis de raskt kan finne et svar. Mange av de norske elevene finnes i denne gruppen.
- *De passive navigatørene* besøker få nettsider og får lite til, men bruker faktisk like mye tid som de økonomiske navigatørene.

INFORMASJONSSØK PÅ NETTET

GODE SØKEORD

Informasjonsmengden på internett er overveldende, og det er lett å gå seg vill. Er du heldig, kan du benytte deg av gode lenkesamlinger som andre har lagt ut. Andre ganger må du bruke søkemotorer som Bing, Kvasir og Google for å finne fram.

Nedenfor ser du tips om hvordan du kan forbedre søkerne dine:

**FOR
MANGE
TREFF?**

- **Skriv inn flere ord.** Hvis du lurer på hva de ti ordklassene heter, og bare bruker søkeordet «ordklasser», får du veldig mange treff. Skriver du i tillegg inn søkeord som «verb» og «pronomen», får du færre og bedre treff.
- **Bruk mer spesifikke ord.** Skal du finne stoff om det å skrive godt, bør du ikke bruke generelle ord som «god» og «skriving» som søkeord, men mer spesifikke ord som «skriveråd», «ordvalg» og «setningsflyt».
- **Sett inn anførselstegn.** Setter du anførselstegn rundt søkerne dine, får du automatisk færre treff. Eksempel: Skriver du inn «ikkje» med anførselstegn, slipper du å få opp titusenvis av treff med bokmålsvarianten «ikke»!

**FOR FÅ
TREFF?**

- **Sjekk stavemåten.** Har du skrevet ordet riktig?
- **Bruk synonymer.** Søker du informasjon om ungdomsspråk, får du nok en del treff ved å søke etter «tenåringer». Men kanskje går det enda bedre hvis du bytter ut «tenåringer» med «ungdom» eller «skolelever»?
- **Finn andre aktuelle ord.** Skal du skrive om terror, kan du også bruke søkeord som «trusselbilde» og «bombemål».
- **Søk på andre språk.** Har du fått i oppgave å skrive et kåseri om «nøkkelord», kan du søke etter både «nøgleord» (dansk), «nyckelord» (svensk) og «nykkelord» (nynorsk)
- **Ta bort eller flytt anførselstegn.** Har du plassert anførselstegn rundt de tre ordene «meninger om bannord», får du bare fram tekster som inneholder de tre ordene i nettopp den rekkefølgen. Fjerner du anførselstegnene, får du flere treff!

**LITE
RELEVANTE
TREFF?**

- **Bruk spesialtegn i søket.** Søker du for eksempel etter «Ole -Gunnar Solskjær» med et minustegn foran «Gunnar», får du ikke opp tekster der navnet Gunnar er nevnt.
- **Kombiner flere søkeord.** Søker du teoristoff om det å oversette tekster mellom to språk, vil du få altfor mange treff hvis du bruker et flertydig ord som «ball». Bruker du flere fagbegreper, for eksempel «ball» og «matrett», strammer du inn søkeret betraktelig.

INFORMASJONSSØK PÅ NETTET

TEMA: TEATER

1. I hvilket år ble Ludvig Holberg født?
2. I Bokmålsordboka blir ordet *teater* definert som et «hus eller utendørsanlegg (...).» Hvordan lyder resten av definisjonen fra Bokmålsordboka?
3. «Før i tiden hadde vi skuespillerinner som prøvde å bli stjerner. Nå har vi stjerner som prøver å bli skuespillerinner.» Hvem er opphavsmannen til dette sitatet?
4. «Noen av mine beste mannlige motspillere har vært hester og hunder.» Hvem sa det?
5. Hvilket teaterområde ligger på det området som indianerne kalte Wickquasgeck?
6. Hva er postadressen til Den Nationale Scene?
7. Hvilken svensk dramatiker skrev *Fröken Julie*?
8. Hålogaland Teater er et regionteater for to av landets fylker. Hvilke to fylker?
9. Hvilke fire gater omslutter Nationaltheatret i Oslo?
10. Hvilket skuespill skrev Henrik Ibsen i 1867?
11. Hvem sitter i redaksjonen for Norsk spelkalender?
12. I hvilken by ligger Dramaten?
13. Hvem skrev *Den Stundesløse*?
14. <http://www.dus.as> er en internettadresse. Hva skjuler seg bak forkortelsen DUS?
15. Hulda Garborg og Edvard Drabløs var med på å stifte et teater. Hvilket?

INFORMASJONSSØK PÅ NETTET

TEMA: HENRIK IBSEN

1. Henrik Ibsen var en av «de fire store». Hvem var de tre andre?
2. Hvilket pseudonym brukte Henrik Ibsen da han ga ut sine første skuespill?
3. Hvem bor i Henrik Ibsens gate 1 i Oslo?
4. Hvilket Ibsen-stykke settes opp ved Gålåvatnet hvert år?
5. I hvilke tre norske byer finnes det Ibsen-museer i dag?
6. I hvilken by ligger Peer Gynt-parken, og hvor mange av skulpturene der er laget av norske kunstnere?
7. Hvem fikk Peer Gynt-prisen i 2011?
8. Hvordan lyder åpningsreplikken i *Peer Gynt*?
9. Hvilken verdi hadde den pengeseddelen som var prydet med portrettet til Henrik Ibsen fra 1975 til 1998?
10. Frekvensordlister viser hvor ofte ord blir brukt. Hvilke tre substantiv forekom oftest i Henrik Ibsens tekster?
11. I hvilket tidsrom levde Henrik Ibsens storebror, Johan Altenburg Ibsen?
12. Hva het Henrik Ibsens mormor?
13. Tancred Ibsen var sønnesønnen til Henrik Ibsen, men Tancred hadde flere store menn å slekte på. Hvem var Tancred dattersønn til?
14. Til hvilken yrkesgruppe hører de personene som kan bli tildelt Ibsen-prisen?
15. Hvor ligger Henrik Ibsen begravet?

VIKTIGE TEKSTER AV HENRIK IBSEN

Hva handler Ibsens tekster om? Sett inn riktig bokstav foran de ulike tittelboksene. Bruk hintene!

	Brand	A	Den unge kunstneren Osvald vender hjem til moren og barndomshjemmet fordi han er syk. Sykdommen er syfilis og stammer opprinnelig fra farens ukritiske omgang med kvinner. Tittelen spiller blant annet på at mennesker kan være til stede i livene våre selv lenge etter at de er døde.
	En folkefiende	B	Dette diktet bygger på fortellinger fra sørlandskysten under napoleonskrigen og kornblokaden 1808–1811. Helten i diktet strever for å brødfø kone og barn, men på sjøen blir han plukket opp av engelskmenn og plassert i krigsfangenskap. Når han slipper fri, har familien sultet i hjel.
	Et dukkehjem	C	Dette skuespillet handler blant annet om miljøvern, for byens drikkevannskilde er forurenset. En doktor finner ut av det hele, men møter lite begeistring når han foreslår konkrete tiltak, for innbyggerne er redde for å skremme vekk turistene. Doktoren prøver å trosse folkeviljen og blir uvenn med alle.
	Gjengangere	D	En av verdenshistoriens mest kjente kvinnesikkelser hører hjemme i dette stykket: Nora forfalsker en underskrift for å berge hus og hjem, men møter ingen som helst forståelse hos ektemannen Torvald Helmer. Nora føler seg urettferdig behandlet - og velger å reise fra mann og barn.
	Hedda Gabler	E	En bortskjemt offisersdatter gifter seg, men kjeder seg i ekteskapet. Hun vikler seg inn i løgn og utroskap. Løsningen blir til slutt en pistol, som hun fyrer av mot seg selv. PS: Den som tror at tittelen er et spørsmål om en hendelse på en fotballbane, tar veldig feil!
	Kongs-emnene	F	Fotografen Hjalmar Ekdal er en lykkelig mann, men oppdager at virkeligheten ikke er så enkel som den kan se ut som. Hjalmar begynner å tvile på om han er faren til sin elskede Hedvig, en litt rar jente som kjæler mye med en and som er blitt tam og lever på loftet.
	Peer Gynt	G	I dette historiske dramaet fra 1200-tallet kjemper hertug Skule og Håkon Håkonsson om makten i kongeriket. Begge mener at de kan passe til oppgaven. På slutten av stykket overgir Skule seg og går frivillig ut fra kirken der han har gjemt seg for fienden. Utenfor blir han drept.
	Samfunnets støtter	H	I dette samtidsdramaet trer konsul Bernick fram som en vellykket forretningsmann, men det viser seg snart at konsulen har svin på skogen – både i kjærlighetslivet og i forretningslivet. Til slutt forteller konsulen alt, og han lar det være opp til innbyggerne om de fortsatt vil støtte ham.
	Terje Vigen	I	Skuespillet er et slags nasjonalskuespill med en mengde kjente skapninger på rollelisten: Mor Aase, Dovregubben, Anita og en knappestøper. Hovedpersonen selv er en skryteglad egoist, en lettsindig og uansvarlig dagdrømmer som unngår alle vanskelige valg.
	Villanden	J	Skuespillet handler om en prest som virkelig brenner for troen sin. Når presten besøker hjembygda si og oppdager hungersnød, klanderer han innbyggerne for å ha trodd for lite på Gud. Sitatet «Evig eies kun det tapte» stammer herfra: Presten mister sønnen, men bevarer minnet om ham.

VIKTIGE TEKSTER AV HENRIK IBSEN

Hva handler Ibsens tekster om? Sett inn riktig bokstav foran de ulike tittelboksene. Bruk hintene!

	Byggmester Solness	A	Den kvinnelige hovedpersonen heter Rebekka, og hun er ikke bare snill. For å få tak i presten hun elsket, måtte Rebekka torpedere et ekteskap. Til prestekona diktet Rebekka opp en historie om at hun var blitt gravid med presten, og da tok prestekona livet sitt. Den venstreorienterte presten heter Johannes Rosmer, og han skjønner mer og mer.
	Fruen fra havet	B	Dette samtidssdramaet handler om en suksessrik arkitekt som er ulykkelig gift med en dame fra en litt finere familie. I sin ungdom bygde arkitekten en kirke innerst i en bygd, og der kysset han en ung jente og lovde henne et kongerike om ti år, Appelsinia. Ungjenta dukker opp for å besøke arkitekten.
	John Gabriel Borkmann	C	Et selvopptatt rikmannspar forsømmer sin delvis lamme sønn. Guttungen ble skadd som liten, da han falt ned fra et bord under foreldrenes heftige elskovsakt. En kvakksalverkone kommer på besøk og spør om de «har noe som gnager i huset»: Hun tilbyr å lokke rottene med seg ut på fjorden så de drukner. Guttungen stoler på kjerringa og følger henne ...
	Keiser og galileer	D	Familien Wangel lever i en liten by nord i landet. Faren, som er lege, er enkemann med to jentunger, men han har giftet seg på nytt med den mye yngre Ellida. Ellida har vokst opp ved et fyr og føler seg som en havfrue på land. Hun elsker å bade, og hun lengter etter den jevngamle sjømannen som hun var så veldig forelsket i. Sjømannen dukker opp ...
	Lille Eyolf	E	For å sikre seg bankjobben vraket den mannlige hovedfiguren kjæresten sin og giftet seg isteden med søsteren hennes. Bankmannen misbruker stillingen sin og ender i fengsel – og i et ulykkelig ekteskap. Når den tidligere kjæresten oppsøker JGB og søsteren sin etter mange år, braker det løs ...
	Når vi døde våkner	F	Handlingen i stykket foregår i middelalderen, i en norsk fjellbygd. To familier har hatt blodige feider gjennom generasjoner. De to familieoverhodene bestemmer at barna deres skal gifte seg for å få slutt på stridighetene, men sønnen vil heller gifte seg med den underlige alvejenta Alfhild. Hovedpersonens navn rimer på «spill og dans».
	Olaf Liljekrans	G	Henrik Ibsens aller siste skuespill ble skrevet i 1899. Nok en gang møter vi et ulykkelig ektepar, denne gangen på ferie på et gammelt badehotell. Fruen lar seg lokke til fjells av en Ulfheim, som er både bjørnejeger og skjørtejeger. Mannen møter igjen sitt livs store kjærighet, og sammen kjenner de at noe dødt er i ferd med å våkne i dem – før de dør i et ras.
	Rosmersholm	H	I dette historiske dramaet forflytter handlingen seg fra Konstantinopel videre til Athen, Efesos, Lutetia og Wien. Hovedpersonen er en ung fyrste, Julian, som søker svar på de store spørsmålene i livet. Julian, som svermer for den greske antikken, blir til slutt utslopt til keiser over romerne. Uttrykket «det tredje riket» skal stamme fra dette Ibsen-dramaet.

VIKTIGE ÅRSTALL I HENRIK IBSENS LIV

Hva skjedde når? Sett inn riktig bokstav foran de ulike årstallsboksene. Lykke til!

	1828	A Etter flere år i Italia og Tyskland vender Henrik tilbake igjen til den norske hovedstaden på besøk. Statusen er en helt annen enn da han flyttet fra byen ti år tidligere, for nå hyller de norske studentene ham med et fakkeltog.
	1835	B I Grimstad går Henrik til sengs med en tjenestepike som er ti år eldre. I desember skriver han et brev der han vedkjenner seg farskapet til ungen som blir født. Myndighetsalderen var 21 år, så Ibsen var ikke myndig da han ble far for første gang.
	1843	C I dette året må Henrik Ibsens far innstille forretningene sine. Selv om faren slapp unna konkurs, måtte alle eiendommene hans auksjonert bort – og Henrik fikk ikke lenger være elev ved den skolen som han hadde begynt på.
	1846	D Selv om Henrik og konen Suzannah er litt bitre på Norge og nordmenn, velger de å avslutte sine år i München og Roma, sånn at de kan flytte tilbake til Norge. Henrik har fortsatt fire skuespill igjen å skrive før livet ebber ut.
	1850	E Når Henrik Ibsen er 31 år gammel, blir han far for andre gang. Sønnen får navnet Sigurd, oppkalt etter en av hovedpersonene i <i>Hærmændene på Helgeland</i> . Sigurd blir med tiden norsk statsminister i Stockholm.
	1851	F Den 20. mars dette året får Marichen Altenburg og Knud Ibsen en sønn som de dørper Henrik Johan. Guttungen blir født i Skien, i en bygning som heter Stockmannsgården. Henrik fikk fire søskener, men bare ett av dem stod ham nær.
	1857	G Når Henrik har arbeidet fem år i Bergen, setter han kursen tilbake mot Oslo og stillingen som kunstnerisk direktør ved Kristiania Norske Theater. Med seg til hovedstaden har han forloveden, Suzannah Thoresen.
	1859	H Henrik reiser til Kristiania for å ta eksamen artium. Ved Heltbergs studentfabrikk får han Bjørnstjerne Bjørnson og Aasmund Olavsson Vinje som medelever. Karakterene i gresk og matematikk er elendige.
	1862	I I dette året blir Henrik konfirmert, og familien flytter tilbake til Skien. Henrik har et lite håp om å bli lege, og dette er nok noe av bakgrunnen for at han på slutten av året reiser til Grimstad for å bli apotekerlærling hos Jens Aarup Reimann.
	1874	J Etter at han har blitt rammet av en serie slagtilfeller i seks år, dør Henrik Ibsen i sitt hjem i Arbins gate i Oslo. Med store æresbevisninger blir han gravlagt på statens regning.
	1891	K Dette året går mye på tverke. Henrik har både kone og barn å forsørge, men tjener lite og drikker mye. Den unge familien er stadig på flyttefot – og ender opp i noe som vennene kaller «en elendig rønne». Henrik gir ut diktet <i>Terje Vigen</i> .
	1906	L Henrik får problemer med å betale farsbidrag. Armédepartementet fatter vedtak om tvangsarbeid, men alt tyder på at Henrik slapp unna 34 tunge dager på Akershus festning. Musikeren Ole Bull tilbyr Henrik jobb ved teatret i Bergen.

Testar i nynorsk grammatikk og rettskriving

OVERSIKT OG TIPS OM BRUK

Dette nummeret av Norsknytt inneheld 22 nynorsktestar. Alle testane gjeld sentrale sider ved nynorsk grammatikk og rettskriving, og det er mogleg å bruke testane på ulike måtar.

Noko som er felles for alle testane, er at det er mogleg for elevane å oppnå 20 poeng. Når den maksimale poengsummen heile tida er den same, er det lettare for elevane å vurdere kva som er dei svake og sterke sidene deira som nynorskbrukarar.

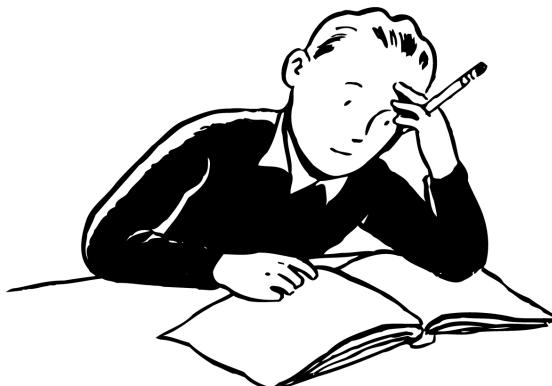
Lengst ned på kvart ark er det gjort plass til elevnamn, klassesignatur og poengsum. Under streken finst også to såkalla radio-knappar, som elevane kan fargeleggje for å vise om dei har brukt hjelpemiddel eller ikkje.

Sjølv sagt er det opp til norsklærarane sjølve å vurdere korleis dei vil bruke test-

arka. Læraren kan bruke arka som øveark og la elevane bruke hjelpemiddel, eller så kan læraren bruke arka som prøveark og stengje for bruken av hjelpemiddel.

I nokre samanhengar kan det kanskje også vere ein idé å la elevane bruke hjelpe-middel på ei prøve, berre for å sjå om elevane greier å bruke ordbok og regelbok på ein fornuftig måte? Andre gonger kan ein vurdere å gje elevane ei prøve som er kjent, dersom føremålet er at elevane skal pugge dei riktige svara.

Framtidige nummer av Norsknytt vil innehalde fleire testark av same type.

Testnummer og test	Testnummer og test
Test 1: Hankjønnsord	Test 12: Eigedomsord
Test 2: Hokjønnsord	Test 13: Adjektiv – gradbøyning
Test 3: Inkjejønnsord	Test 14: Adjektiv i kjønn og tal
Test 4: Substantiv	Test 15: Frå bokmål til nynorsk
Test 5: Svake verb	Test 16: Feilfinning og feilretting
Test 6: Sterke verb	Test 17: Frå svensk til nynorsk
Test 7: Frå presens til preteritum	Test 18: Frå dansk til nynorsk
Test 8: Frå preteritum til presens	Test 19: Grunnformer
Test 9: Litt sjeldne sterke verb	Test 20: Grammatikkspørsmål
Test 10: Parverb	Test 21: Ordklassekjennskap
Test 11: Pronomen	Test 22: Setningsanalyse

HANKJØNNSORD

Oppgåve A (5 poeng)

Sett ring rundt hankjønnsorda i teksten nedanfor:

Den svenske bilføraren hadde køyrt 18 gonger rundt i ei rundkøyring da politimennene byrja å lure på om noko var gale. Men svensken følte seg heilt trygg då han såg politiet, for han visste godt at han hadde eit forsprang på 18 rundar.

Oppgåve B (15 poeng)

Skriv inn riktig form av hankjønnsorda:

Fram frå den store (plankehaug) _____ dukka det opp tre mørkhåra (italienar) _____. Dei var (snikkar) _____ alle tre, og dei hadde (plan) _____ om å reparere eit par (sofa) _____ som dei hadde funne på den store (loppemarknad) _____ til idrettslaget. Desse (møbel) _____ skulle dei selje vidare, slik at dei kunne få råd til å kjøpe inn fine (presang) _____ til (son) _____ sine. Antonio var gjerrig, så han kjøpte berre til eldstejenta, ikkje til dei to (bror) _____ hennar. Når han tenkte seg om, ville nok dottera vere godt nøgd med den (CD) _____ som han hadde liggjande i (sportsbil) _____, og så kunne han heller spandere nokre (kjeks) _____ på Victor og Silvio. Dei fortente nok litt trøyst, for Victor hadde slått (finger) _____ sine og Silvio (fot) _____ sine.

Eg har gjennomført testen med hjelpemiddel utan hjelpemiddel

NAMN OG KLASSE

DATO

POENG

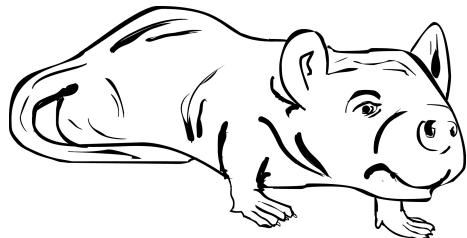
Test i nynorsk grammatikk og rettskriving 2

HOKJØNNSORD

Oppgåve A (5 poeng)

Set ring rundt hokjønnsorda i teksten nedanfor:

Utdanningsavdelinga låg vegg i vegg med fengselscellene, men for å kome seg dit, måtte fangane gå ut i luftegarden og rundt hjørnet på bygningen. Jim hadde vore der før, ein liten halvtime før å låne seg ein haug bøker på biblioteket. På vegut hadde han snappa med seg ei eske fargeblyantar, men vaktene hadde avslørt han og sagt noko om at ingen av jentene hadde noko til overs for småtjuvar.

Oppgåve B (15 poeng)

Skriv inn riktig form av hokjønnsorda:

Då Gry fekk høyre om dei strenge (innetid) _____ som (mor) _____ i bridgelaget var blitt samde om, grov ho hovudet ned i (dyne) _____. Frå auga trilla det tre digre (tåre) _____, som trefte (tyskinnføring) _____. Slik at blekket flaut utover. No ville tysklæraren aldri få lese om dei to keivhendte (dronning) _____ som jaga småfeite (kyrkjerotte) _____ til langt på natt! Gry tenkte at ho kunne ha arbeidd meir med (handling) _____. Kanskje burde ho heller ha dikta vidare på (vise) _____ si om dei to (ku) _____. Som såg opp mot dei vakre (stjerne) _____ på himmelen? Gry såg på (klokke) _____. Snart ville dei to (syster) _____ hennar vere tilbake, og då burde ho ikkje ligge på (seng) _____ og snufse på dei to (pute) _____ deira.

Eg har gjennomført testen med hjelpemiddel utan hjelpemiddel

NAMN OG KLASSE

DATO

POENG

INKJEKJØNNSORD

Oppgåve A (5 poeng)

Sett ring rundt inkjekjønnsorda i teksten nedanfor:

To gutar vitja gamlelæraren sin og lurte på han ville bidra til eit nytt badebasseng på skulen.

Læraren trekte på smilebandet og klødde seg litt på haka. Var det ikkje nettopp desse elevane som hadde påstått at han var blind på begge auga? «Her har dere bidraget mitt», smilte læraren og gav gutane to bytter med vatn.

Oppgåve B (15 poeng)

Skriv inn riktig form av inkjekjønnsorda:

Eg gledde meg alltid til RLE-timane. Dei starta alltid med at læraren delte ut raude og grøne (eple) _____ til alle elevane. Etterpå las vi nesten kvar gong eit av dei mange (eventyr) _____ i tekstsamlinga. Særleg godt likte eg å høre om det einsame (troll) _____ som ikkje fann (hjarte) _____ sitt, og om skapningar som hadde både tre og fire (auge) _____ i (hovud) _____ sitt. Læraren er som regel flink til å setje (ord) _____ på alle dei (tema) _____ som eit (eventyr) _____ kan innehalde, og så diskuterer vi ulike (dilemma) _____ som figurane møter. I haust markerte vi det store (Nansen-jubileum) _____ med kake, og vi lærte mykje om dei første (år) _____ av (liv) _____ hans. Berre litt meir vil eg vite no: Eg håpar vi snart kan vitje nokre (museum) _____, for eg vil også lære om dei (hus) _____ som folk bygde før i tida.

Eg har gjennomført testen med hjelpemiddel utan hjelpemiddel

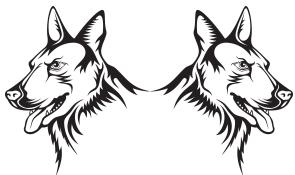
NAMN OG KLASSE

DATO

POENG

Test i nynorsk grammatikk og rettskriving 4

SUBSTANTIV

Maksimal poengsum: 20 poeng

Skriv inn den riktige forma av substantivet. Bokstavane i parentesane viser om orda er hankjønnsord (m), hokjønnsord (f) eller inkjekjønnsord (n).

1. hund (m) Eg elskar Fido og Fidelidei, dei to _____ mine.
2. jente (f) I dag var _____ meir bråkete enn gutane.
3. amerikanar (m) Turistane i Geiranger er ofte _____.
4. hus (n) Heile _____ brann ned til grunnen.
5. øy (f) Hitra er den største _____ i Sør-Trøndelag.
6. auge (n) Folk bør opne _____ sine for kva som skjer!
7. tiltak (n) Ingen av _____ forbetra situasjonen.
8. mann (m) Dei elleve _____ på banen feira vilt.
9. gate (f) Ordføraren ønskte meir liv i dei folketomme _____.
10. epletre (n) Vaktmeisteren planta nye _____ i skulegarden.
11. bonde (m) Ekte _____ spelar ikkje tennis!
12. sykkel (m) Dei køyerde av garde med tre _____ på taket.
13. lampe (f) Den heilt spesielle _____ heng i daglegstova.
14. kamera (n) Begge dei to _____ låg i fotoveska.
15. kam (m) Det var krise, for ho kunne ikkje finne _____ sin.
16. kjerring (f) Dei likte ikkje å bli omtala som gamle _____.
17. akvarium (n) Vi hadde to _____, eit lite og eit stort.
18. mor (f) Ho er ei av fleire unge _____ i slekta vår.
19. TV (m) Eg hadde greidd med heilt fint utan _____ min.
20. stund (f) Det er vel fagre _____ når våren kjem her nord?

Eg har gjennomført testen med hjelpemiddel uten hjelpemiddel

NAMN OG KLASSE

DATO

POENG

Test i nynorsk grammatikk og rettskriving 5

SVAKE VERB

Oppgåve A (5 poeng)

Set kryss for å markere om dei uthøve verba er a-verb eller e-verb:

	A-verb	E-verb
1. Eg følte at kampen slutta før han hadde begynt.		
2. Bestemor og bestefar tenkjer ofte på barnebarna sine.		
3. Heime hos oss protesterer vi aldri på det ungane våre foreslår.		
4. Brørne mine tvingar meg til å ta oppvasken.		
5. Han drøymde at han flaug som ein fugl over heimstaden sin.		

Oppgåve B (15 poeng)

Skriv inn riktig form av dei svake verba. Med dei ti første verba får du litt hjelp ...

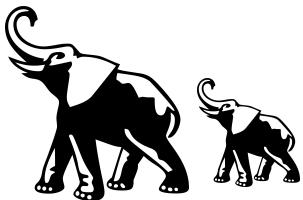
1. jage (a-verb) Overfallsmannen hadde _____ henne gjennom byen.
2. prate (a-verb) Det hender seg aldri at eg _____ i timen.
3. auke (a-verb) Det norske folketalet _____ til seks millionar i 2028.
4. byrje (a-verb) Kvar gong eg naus, _____ babyen å le.
5. trenе (a-verb) Stein-Erik har _____ hardt og blir nok verdsmeister.
6. lyse (e-verb) Gartnaren _____ opp då snøen smelta.
7. vise (e-verb) I fjar _____ dei meg korleis eg skulle få det til.
8. arbeide (e-verb) Sist månad _____ tante så mykje at ho blei sjuk.
9. byggje (e-verb) Hytta på fjellet _____ vi i forfjor.
10. tenkje (e-verb) Når eg ser deg, _____ eg på sol og sommar.
11. dusje Han _____ kvar einaste jul og var nøgd med det.
12. gøyme Veslebror _____ seg i skogen da huset vårt brann.
13. spasere Om bussen ikkje er i rute, _____ vi heim til garden.
14. nå Han hadde ikkje _____ flyet same kva.
15. herske Før _____ Napoleon over store område i Europa.

Eg har gjennomført testen med hjelpemiddel utan hjelpemiddel

NAMN OG KLASSE

DATO

POENG

Test i nynorsk grammatikk og rettskriving 6

STERKE VERB

Maksimal poengsum: 20 poeng

Skriv inn dei sterke verba. Pass på at du brukar riktig verbtid.

1. drepe Elefantane _____ krokodillen som angreip elefantungen.
  2. grave Turisten _____ lommeboka ned i sanda før han tok seg eit bad.
  3. dra Læraren _____ og vrei i nasen til han vart lilla.
  4. vinne Tenåringen hadde aldri _____ ein diskusjon med mora.
  5. vege Blåmeisen var heilt normal og _____ 11 gram.
  6. ete Viss du _____ mykje blåbær, slepp du kanskje å bli senil.
  7. liggje Jakka hadde _____ i kjellaren sidan sist vinter.
  8. lese No hadde ho _____ alle dei sju Harry Potter-bøkene.
  9. gå I går _____ det frå vondt til verre.
  10. dette Dei vonde orda hadde _____ ut av henne.
  11. skrive Nokon hadde viska ut den teksten som han hadde _____.
  12. få «Du _____ ikkje sparken i fjar, men det hadde du fortent!»
  13. skine Da han gav bort gåva, _____ treåringen som ei sol.
  14. fryse Aldri hadde han _____ så mykje på fingrane.
  15. sjå Når ho _____ seg i spegelen, synest ho at hårfargen er rar.
  16. sjå Gutane _____ kva som hende og hadde lyst til å gripe inn.
  17. kome Når du _____ til himmelen, får du meir nynorsk.
  18. suge Togpassasjeren sat og _____ på ein ispinne.
  19. slåst I går _____ dei so fillene fauk endå ein gong.
  20. vere Krigsveteranen hadde _____ gjennom det aller meste.

Eg har gjennomført testen med hjelpemiddel utan hjelpemiddel

NAMN OG KLASSE

DATO

POENG

Test i nynorsk grammatikk og rettskriving 7

FRÅ PRESENS TIL PRETERITUM

Maksimal poengsum: 20 poeng

Stryk over presensforma i parentesen og skriv inn preteritumsforma.

1. På ein vanleg dag (et) _____ 90 prosent av elevane matpakka si.
2. På nettstaden til NUPI (finn) _____ vi solide artiklar om Afrika.
3. Alt i alt (finst) _____ det 23.488 isbrear i det sørvestlege Kina.
4. Den nye EU-medarbeidaren (får) _____ kontor i Brussel.
5. Spørsmålet er om elevane (greier) _____ å samle inn nok pengar.
6. Stadig fleire nordmenn (grillar) _____ sjømat på bålet.
7. Talet på drepne i trafikken (går) _____ nedover.
8. SV-politikaren (hamrar) _____ ut 40 nye slagord kvar dag.
9. Planane (koker) _____ inn til ingenting.
10. Læraren (roser) _____ meg titt og ofte for innsatsen min!
11. Vikaren (ser) _____ gjennom fingrane med slurvete heimearbeid.
12. Innbrostjuven (set) _____ hunden brutalt ut av spel.
13. Lesarbreveksperten (skriv) _____ kort og poengert.
14. To brør (slåst) _____ ute på kyrkjegarden.
15. PC-en min (spyr) _____ ut e-postmeldingar med vedlegg.
16. Han (stivnar) _____ i kjedelege rutinar.
17. Skulens Sherlock Holmes (studerer) _____ spora i snøen.
18. Vi (syklar) _____ helst Rallarvegen ned til Flåm.
19. Forskarane (veit) _____ om 41.000 artar i Noreg.
20. Osloensaren (vitjar) _____ gjerne vennskapsbyen Shanghai.

Eg har gjennomført testen med hjelpemiddel utan hjelpemiddel

NAMN OG KLASSE

DATO

POENG

Test i nynorsk grammatikk og rettskriving 8
FRÅ PRETERITUM TIL PRESENS

Maksimal poengsum: 20 poeng

Stryk over preteritumsforma i parentesen og skriv inn presensforma.

1. Elevane (åt) _____ agurk og tomat for å få opp stemninga.
2. Fleire av bøsseberarane (fortalte) _____ om folk som gav tusenlappar.
3. Dei tilsette (gjorde) _____ ein god jobb med å fylle varehyllene.
4. Politiet (informerte) _____ om ulovleg nedlasting av datafiler.
5. Vi (jobba) _____ saman med tre elevar på tømrarlina.
6. I desember (kom) _____ TV2-meldinga om uventa store snømengder.
7. Ho (laug) _____ på seg føle sjukdommar for å få fri frå skulen.
8. Liverpool (låg) _____ som regel blant dei tre beste på tabellen.
9. Sogndal-spissen (pendla) _____ to timer kvar dag for å bu med dama si.
10. Alle elevane (song) _____ høgt på starten og slutten av skuledagen.
11. Oslo-avisene fortalte om tiggarar som (sov) _____ ute i kulda.
12. Ungdomsskuleeven (syntest) _____ at Stoltenberg talte svært godt.
13. Arbeidarpartiet (tapte) _____ på låg valdeltaking.
14. Vi (trudde) _____ at julenissen har raud drakt og kvitt hår.
15. Ordførar-Nils (tykte) _____ svært godt om blautkakene.
16. Elevrådsleiaren (vann) _____ valet med god margin.
17. Humøret (var) _____ på topp, akkurat som i gamle dagar.
18. Målvakta (vedda) _____ på kor mange minusmål laget får i neste kamp.
19. Jostein (voks) _____ opp i ei lita vestlandsbygd.
20. Det (fanst) _____ pungulvar, mammutar og hundebjørnar.

Eg har gjennomført testen med hjelpemiddel utan hjelpemiddel

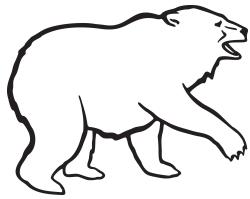

NAMN OG KLASSE

DATO

POENG

Test i nynorsk grammatikk og rettskriving 9

LITT SJELDNE STERKE VERB

Maksimal poengsum: 20 poeng

Stryk over infinitivsforma i parentesen og skriv inn riktig preteritumsform.

1. Hunden stod utanfor døra. Han (pipe) _____ og ville inn.
2. «Då du las høgt frå Wikipedia, (slite) _____ eg med å halde interessa oppe!»
3. Ministeren (bryte) _____ gåvereglane då ho tok med smykket heim.
4. Det verka som om han (tygge) _____ litt på orda ...
5. Då det small, (fyke) _____ steinane over husa og trefte garasjen deira.
6. Ein modig maur (krype) _____ oppetter ein staur og ville sjå seg om.
7. Bjørnen nærma seg sakte, og bærplukkaren (skjelve) _____ meir og meir.
8. Bryllaupskaka til dronning Victoria i 1840 (vege) _____ meir enn 270 kilo.
9. Bilseljaren (lyge) _____ ikkje, men han fortalte heller ikkje heile sanninga.
10. Viss vikingane mangla brynje, (binde) _____ dei ei steinhelle på magen.
11. Grøftegravaren arbeidde så sveitten (renne) _____.
12. Tauet (ryke) _____ ikkje, så begge to vart berga ned frå fjellet.
13. Kvart einaste ord (skjere) _____ meg som ein kniv i ryggen.
14. Petter Northug gjøgla mykje og (stele) _____ showet i Skarverennet.
15. Den utdøydde sjökua kunne ikkje dykke, men (flyte) _____ på overflata.
16. «I dag måtte vi opp før hanen (gale) _____!»
17. Den unge mora (gråte) _____ då ho fekk vite at ungen var sakna.
18. Oldefaren (sige) _____ ned i godstolen og sovna på to minutt.
19. I 2006 (stryke) _____ halvparten av matematikkstudentane i Stavanger.
20. Eg (smyge) _____ meg under dyna og snart fraus eg ikkje lenger.

Eg har gjennomført testen med hjelpemiddel utan hjelpemiddel

NAMN OG KLASSE

DATO

POENG

Maksimal poengsum: 20 poeng

Stryk over infinitivsforma i parentesen og skriv inn riktig preteritumsform.

1. Huset (brenne) _____ ned til grunnen.
2. Sjølv David Beckham (brenne) _____ nokre straffespark.
3. Familiefaren (sitje) _____ i gyngestolen og ventar på Dagsrevyen.
4. Gjesten (setje) _____ skorne i gangen og gjekk inn i stova.
5. Musa (sleppe) _____ unna, for ho kamuflerte seg som ei datamus ...
6. Trur du ikkje at slasken (sleppe) _____ frå seg skittentøyet på golvet?!?
7. Eigentleg var det ei lita fillesak som (felle) _____ regjeringa.
8. Sjansen var der - og guten (falle) _____ for freistinga.
9. Båtane støyte i hop og (søkke) _____.
10. Då kundane forsvann til kjøpesenteret, (senke) _____ butikken prisane.
11. Etter den store fadesen (liggje) _____ bestevenen min lågt i terrenget.
12. Nykommaren (leggje) _____ an på veslesystera til klassekameraten.
13. I går (knekke) _____ eg ei matematisk nøtt.
14. Då kona fekk ei feit fartsbot, (knekke) _____ mannen saman i latter.
15. Sauen var uheldig og (hengje) _____ seg fast i ein piggtråd.
16. Håpet om opprykk (henge) _____ i ein tynn tråd.
17. Dei som pussa opp klasserommet, (skvette) _____ måling på golvet.
18. Passasjerane var livredd, for bilføraren køyrde så søla (skvette) _____.
19. Bølla fekk ikkje vere med på klasseturen, og det var ei straff som (svi) _____.
20. Sigarettgloa (svi) _____ hol på skjorta.

Eg har gjennomført testen med hjelpemiddel utan hjelpemiddel

NAMN OG KLASSE

DATO

POENG

Oppgåve A (10 poeng)

Set ring rundt dei personlege pronomena i teksten nedanfor:

Kjære Else! De måtte ikkje rydde så grundig opp etter dykk, men takk for hjelpa. Eg vart litt bekymra for Johan – veit jo at han slit med vond rygg og helst bør unngå tunge tak. Ta gjerne med deg borna dine neste gong du kjem på besøk, for dei er alltid velkomne til oss.

Forresten, har Tora blitt bra igjen etter turen til sjukehuset? Har prøvd å få tak i henne. Sende til og med eit brev i posten, men det kom i retur. Helsingar frå Sissel.

Oppgåve B (10 poeng)

Skriv inn riktig pronomenform:

1. Knoll og Tott var mest populære, for _____ fann alltid på noko.
2. Då dronninga kom inn, reiste alle seg for å gjere ære på _____.
3. Høyr her, sjef, kan _____ finne deg ein annan stad å snakke i mobil?
4. Butikkeigaren såg at gutane la på sprang, men han klarte å få tak i _____.
5. No må _____ høyre etter, små born, for dette seier eg berre ein gong!
6. Kjære alle saman! No skal eg fortelje _____ kva eg har funne ut!!!
7. Boka var svært spennande. Eg las _____ ferdig i går.
8. I ein kartong på loftet fann eg favorittdokka mi. _____ hadde brune auge.
9. Gustav pakka sekken ferdig kvelden før. _____ var tung som eit blylodd.
10. Etter at vi hadde vaska bilen utvendig, vaska vi _____ innvendig.

Eg har gjennomført testen med hjelpemiddel utan hjelpemiddel

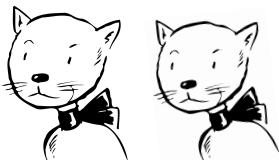
NAMN OG KLASSE

DATO

POENG

Test i nynorsk grammatikk og rettskriving 12

EIGEDOMSORD

Oppgåve A (6 poeng)

Set ring rundt egedomsorda i teksten nedanfor:

Veit du kva som er det verste ferieminnet mitt? Det må vere den gongen eg reiste til Sverige saman med naboane våre og kattene deira. Eigentleg likte eg Synnøve godt, men mannen hennar var frekk. «Tørk av deg fliret ditt, eller så skal eg torpedere kattene dykkar,» sa eg då.

Oppgåve B (5 poeng)

Stryk over egedomsordet i parentesen og skriv inn riktig form.

1. Han gav jenta (sin) _____ ein klem og opna opp døra til huset (sin) _____.
2. «Hei, eg lurer på om denne klokka kanskje er (din) _____?»
3. Dei hadde funne både jukselappane (min) _____ og mobilen (min) _____.

Oppgåve C (9 poeng)

Fyll inn riktig egedomsord. NB: Egedomsordet skal sikte til gjenstanden i første setning.

1. Ole hadde ein bil. Ole selde sjølv bilen _____ i veka som gjekk.
2. Kari hadde gløymt boka heime. Mora tok med boka _____ til fjells.
3. Ali har ei bestemor i Istanbul. Ali reiser til bestemora _____ kvart år.
4. Per og Pål hadde ein plan. Espen Oskeladd trudde ikkje på planen _____.
5. Elevane i 10B såg på stolane. I 10B sette elevane alltid opp stolane _____ sjølve.
6. Brannmennene spelte fotball. «Kan eg få låne ballen _____?» spurde eg.
7. Anja kjøpte eit kamera. Anja ville ikkje låne bort kameraet _____.
8. Oskar hadde ein terrengsykkel. Det hende ofte at Lars lånte sykkelen _____.
9. Syskena mine og eg deler soverom. Vi er ikkje flinke til å rydde rommet _____.

Eg har gjennomført testen med hjelpemiddel utan hjelpemiddel

NAMN OG KLASSE

DATO

POENG

Test i nynorsk grammatikk og rettskriving 13
ADJEKTIV – GRADBØYING

Oppgåve A (18 poeng)

Fyll inn riktig form av adjektivet:

Positiv	Komparativ	Superlativ
sint		
blid		
svak		
sjeldan		
mykje		
mange		
ille		
bra		
aktuell		

Oppgåve B (1 poeng)

Dei fire orda «einaste», «mellanste», «siste» og «sterkaste» er alle superlativformer. Kva for eit av desse fire adjektiva har også ei komparativform?

Oppgåve C (1 poeng)

Det gir ikkje mening å gradbøye alle adjektiv, særleg ikkje såkalla presise adjektiv. Kva for eit adjektiv GIR det mening å gradbøye, «barnlaus», «gratis», «smart» eller «tredje»?

Eg har gjennomført testen med hjelpemiddel utan hjelpemiddel

NAMN OG KLASSE

DATO

POENG

ADJEKTIV – BØYING I KJØNN OG TAL

Maksimal poengsum: 20 poeng

Skriv inn den riktige forma av adjektivet i setningane nedanfor:

morosam	1. Den _____ mannen hadde raud nase.
tjukk	2. Eg bladde i den _____ boka.
sporty	3. Verdama var rekna for å vere ei _____ kvinne.
kjapp	4. Eleven leverte frå seg eit _____ svar.
spennande	5. Han syntest han såg på ein _____ film.
dum	6. Dei _____ sauene sprang over vegen.
vissen	7. Skulle han gi bort dei _____ blomane?
liten	8. Den folkesky milliardæren flytta ut til ei _____ øy.
sann	9. Det var eit _____ svar på spørsmålet.
galen	10. Eller var det eit _____ svar på spørsmålet?
galen	11. Dei _____ supporterane hoia og skreik.
brei	12. Eit _____ glis kom fram i ansiktet hans.
ekkel	13. Ho sa at ho hadde sett ein _____ mann.
naken	14. Var det dette som var den _____ sanninga?
gammal	15. Femtenåringane hogg ned eit _____ tre.
sikker	16. Innbrotstjuven trudde ikkje på _____ låsar.
sjeldan	17. Eg håper eg får sjå den _____ snøugla.
rask	18. Mattelæraren gjorde eit _____ overslag.
norsk	19. Bunadsdama ville ha eit _____ pengeskap.
innbunden	20. Boksamlaren likte _____ bøker best.

Eg har gjennomført testen med hjelpemiddel utan hjelpemiddel

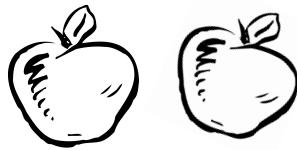
NAMN OG KLASSE

DATO

POENG

Test i nynorsk grammatikk og rettskriving 15
FRÅ BOKMÅL TIL NYNORSK

Maksimal poengsum: 20 poeng

Set om setningane nedanfor frå bokmål til nynorsk. For kvar setning kan du få to poeng, men for kvar feil eller mangel får du eit halvt minuspoeng:

1. Dere må ikke tenke på å knabbe de røde eplene hennes!
2. Selv om det var midt på natten og ganske sent på høsten, frøs jeg bare litt.
3. Hvorfor er amerikanere klokere i dag enn for tyve år siden?
4. Hver femtende skomaker ønsker seg flere sko i julegave.
5. De forsto ikke hvordan så late mennesker kunne oppnå så gode resultater.
6. På lørdagskvelden hvisket hun noen hyggelige ord til kjæresten sin.
7. Hvem har vært her og åpnet døren ned til kjelleren?
8. Alle de fineste frimerkene hadde en hvit kant.
9. Satt dere virkelig og leste avisene da vi kom hjem fra ferie?
10. Da jeg satte meg ned på knærne, forandret utsikten seg totalt.

Eg har gjennomført testen med hjelpemiddel utan hjelpemiddel

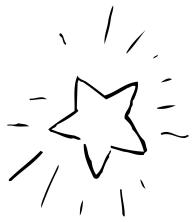
NAMN OG KLASSE

DATO

POENG

Test i nynorsk grammatikk og rettskriving 16

FEILFINNING OG FEILRETTING

Maksimal poengsum: 20 poeng

Setningane nedanfor inneheld til saman ord med 20 feil. Når du finn ein feil, set du strek over ordet og skriv heile det riktige ordet på riktig måte rett ovanfor:

interessant

altfor

Det var ein ~~intresang~~ ferietur vi hadde planlagt, men vi hadde tenkt ~~alt for~~ lite på prisen.

1. Livet mitt blei bedre då det kom satelitfjærnsyn til staden der eg bur.
2. Han meinte at såmmaren var for kort, for han fekk aldri skikkerleg brunfarge.
3. Gutten hata konkuransar, for han var ganske sikker på at han ville tape.
4. Når kong Olav V døydde, var det stor sorg over hele landet.
5. Læreren vart litt forskrekka då eleven ikkje viste skilnaden på pluss og minus.
6. Man burde nok ha tenkt på at resturangen mangla bord og stolar.
7. Han såg opp på himelen og tenkte på alle dei vakre stjernane.
8. Kansje var det slik at dei sat frå seg alt utstyret rett utanfor klubbhuset?
9. Ikkje sia ho var lita jente hadde ho sett eit så sykt menneskje.
10. Om tre vekar skulle han begynne og sykle, for han ville trenere opp kondisjonen.

Eg har gjennomført testen med hjelpemiddel utan hjelpemiddel

POENG

NAMN OG KLASSE

DATO

Test i nynorsk grammatikk og rettskriving 17
FRÅ SVENSK TIL NYNORSK

Maksimal poengsum: 20 poeng

Set om dei uteheva orda til nynorsk. Hugs på riktig form!

1. Allmän rösträtt för kvinnor innfördes vid kommunala **val** i 1921. _____
2. För en **vecka** sedan dödades 24 turkiska armésoldater. _____
3. Man kan **fråga** sig vem egentligen har makten, säger Linus L. _____
4. Jenny Alm satte tolv mål, varav fem **från** straffpunkten. _____
5. Tjuvarna slog sönder ett **fönster** på krogen och tog sig in. _____
6. Libyas **förre** diktator Gaddafi blev lynchad på öppen gata. _____
7. Arkeologer i Peru har upptäckt en 900 år **gammal** grav. _____
8. Göteborgs Hamn er Nordens största **hamn**. _____
9. Jag undrade vad som rörde sig i hans **huvud** då. _____
10. Alla här är positiva och alle **jobbar** hårt och vill någonstans. _____
11. Det var starka **känslor** i början. _____
12. Biltvättar har blivit en ny **marknad** för svart arbetskraft. _____
13. En jättegod och saftig **mjuk** kaka att servera til kaffet! _____
14. En gång såg jag en berömd **skådespelare** på tv. _____
15. Hur mange tatueringar har fotbollsvärldens hetaste **spelare**? _____
16. På skolan går ett av den mördade fyraåringens sex **syskon**. _____
17. Rebellsoldater hoopade i ring och gjorde **V-tecken**. _____
18. **Tjock** rök bolmade från den brinnande byggnaden. _____
19. Godta ingen **dammråttor** i hörnen på ett sjukhus ... _____
20. Frölander lyckades inte simma sig till final på 100 m **fjäril**. _____

Eg har gjennomført testen med hjelpemiddel utan hjelpemiddel

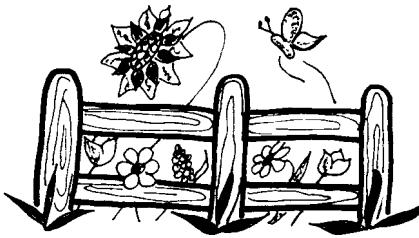

NAMN OG KLASSE

DATO

POENG

Test i nynorsk grammatikk og rettskriving 18
FRÅ DANSK TIL NYNORSK

Maksimal poengsum: 20 poeng

Nedanfor ser du danske ordspråk. Set dei uteheva orda om nynorsk. Hugs på riktig form!

1. Hvad du ikke ved af, har du ikke **ondt** af. _____
2. Den kloge **skifter** mening; fåben gör det aldrig. _____
3. Selv i **ordbogen** kommer arbejde før succes. _____
4. Tyv tror **hver** mand stjæler. _____
5. Skønhed kommer **indefra**. _____
6. Af og til er det **modsatte** køn lidt for modsat. _____
7. Skaf dig hellere dine venner, når du ikke har brug for **dem**. _____
8. **Uden** mad og drikke dur helten ikke. _____
9. **Selv** det klogeste menneske har et fåbeligt hjørne i hjernen. _____
10. En fugl i **hånden** er bedre end ti på taget. _____
11. Dårligt **vejr** ser altid verre ud gennem et vindue. _____
12. Hop ikke over hvor gærdet er **lavest**. _____
13. Tag **ikke** sand med til Sahara. _____
14. Den, som vil have en fejlfri ven, forbliver **ensom**. _____
15. Fra børn og fulde folk skal man høre **sandheden**. _____
16. Gå i seng med kløende røv – og vågn op med **lugtende** finger. _____
17. Nord, **syd**, øst, vest, hjemme er nu alltid bedst. _____
18. Gammel **kærliged** ruster ikke. _____
19. Lær ikke bare af nye bøger, men også av gamle **lærere**. _____
20. Den, der **sladrer** til dig, sladrer også om dig. _____

Eg har gjennomført testen med hjelpemiddel utan hjelpemiddel

NAMN OG KLASSE

DATO

POENG

GRUNNFORMER**Maksimal poengsum: 20 poeng**

Når du skal slå opp i ei papirordbok, må du slå opp på grunnforma til det ordet du er ute etter, anten det er snakk om verb, substantiv eller adjektiv. Nedanfor skal du skrive inn grunnforma til det ordet som er utheva i kvar setning:

1. Sjukepleiaren **informerte** om GPS-sendararar festa til senile. _____
2. Sjefen ønskte seg **større** gåver frå dei underordna. _____
3. Ein dag skal **jenta** vår bli dronning, sa Mette-Marit. _____
4. Alle er **vakre** på sin eigen måte, sa læraren med tyngde. _____
5. Sjansen til å vinne gull har **vore** den største drivkrafta. _____
6. **Akvariet** i den tyske byen Stralsund er kjempeflott! _____
7. Tenåringen **syntest** det var vanskeleg med geometri. _____
8. Han **tenkjer** seg alltid om to gonger før han et potetgull. _____
9. Politikaren sa at han ville slakte heilage **kyr** i kommunen. _____
10. Kontordama **sette** fingeren på eit problem. _____
11. Kundane klaga på at nettet var **treigare** enn før. _____
12. I nokre av toppklubbane har **spelarane** for mykje makt. _____
13. Fotografane var lite **velkomne** i bryllaupet. _____
14. Bankane **gjekk** med på krava til finansministeren. _____
15. Musikaren sökte tilbake til **røtene** sine. _____
16. Gjerningsmannen sa at han ikkje **visste** om forbodet. _____
17. For kvart år som går, får du **færre** hjerneceller. _____
18. **Fedrane** avgjorde at dei ville ta opp jakta. _____
19. Elevane **saug** til seg kunnskap dag ut og dag inn. _____
20. Det var ei **lita** jente som fann løysinga til slutt. _____

Eg har gjennomført testen med hjelpemiddel utan hjelpemiddel

NAMN OG KLASSE

DATO

POENG

Test i nynorsk grammatikk og rettskriving 20
GRAMMATIKKSPØRSMÅL

NB: Alle spørsmåla gjeld nynorsk! (Maksimal poengsum: 20 poeng)

1. Kva heiter den ubestemte artikkelen i hokjønn?
2. Kva heiter «å stoppe» i preteritum perfektum?
3. Kva heiter nektingsadverbet?
4. Kva for ein bokstav startar dei orda på som på bokmål startar på «hv-»?
5. Kva er objektsforma av det personlege pronomenet i 1. person fleirtal?
6. Kva heiter adjektivet «god» i superlativ?
7. Kva for eit verb er sterkt, «å ønskje», «å brette», «å sjå» eller «å sy»?
8. Kva for eit setningsledd peiker alltid eigedomsordet «sin» tilbake til?
9. Til kva ordklasse hører orda «på», «til» og «frå»?
10. Kva heiter den ubestemte artikkelen i hankjønn?
11. Kva er subjektsforma av det personlege pronomenet i 2. person eintal?
12. Kva heiter inkjekjønnsordet «eple» i ubestemt form fleirtal?
13. Kva kallar vi dei verba som har ending i preteritum?
14. Kva heiter den ubestemte artikkelen i inkjekjønn?
15. Til kva ordklasse hører orda «ja», «atsjooo» og «hei»?
16. Kva heiter adjektivet «mange» i komparativ?
17. I kva for ei verbtid har dei sterke verba berre ei stavning?
18. Kva heiter det refleksive pronomenet?
19. Kva heiter det mest brukte resiproke pronomenet?
20. Kva for eit adjektiv kan gradbøyast, «gift», «krittkvit» eller «blodig»?

Eg har gjennomført testen med hjelpemiddel utan hjelpemiddel

NAMN OG KLASSE

DATO

POENG

Test i nynorsk grammatikk og rettskriving 21
ORDKLASSEKJENNSKAP

Maksimal poengsum: 20 poeng

Kva for ei ordklasse tilhøyrer dei uteheva orda?

1. Newcastle halverer **billettporisane** for å fylle stadion. _____
2. Eit minnekort er eit lagringsmedium som **erstattar** film. _____
3. «**Hysj**», seier du – og lyttar til fuglesongen. _____
4. Piloten flaug **over** Bømlo. _____
5. Drillo fekk nokre svar, **men** endå fleire spørsmål. _____
6. **Vi** veit at det finst små, grøne menn i springen. _____
7. Toten er nok den **vakraste** staden i verda! _____
8. Eg orkar ikkje meir enn **tre** tankar i hovudet på ein dag. _____
9. Dronning **Elizabeth II** var utan brør og arva trona. _____
10. Rektoren likte ikkje **at** læraren uttalte seg til avisar. _____
11. Dinosaurane er utrydda, men mauren **klarer** seg bra. _____
12. Eit snøfnugg går **aldri** åleine på fest. _____
13. På meiningsmålinga seier 70 **prosent** nei til EU. _____
14. Han skal ha budd **der** den siste månaden. _____
15. Helsesystera kom innom for å informere om **sex**. _____
16. Men fjernkontrollen **min** får du aldri! _____
17. I den **tyrkiske** byen Ercis raste 55 bygningar saman. _____
18. Eg høyrde **korkje** meg sjølv eller sidemannen. _____
19. **Denne** skuledagen er kanskje den beste til no? _____
20. Idol-deltakaren gledde seg til å fortelje om songen sin. _____

Eg har gjennomført testen med hjelpemiddel utan hjelpemiddel

NAMN OG KLASSE

DATO

POENG

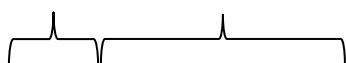
SETNINGSANALYSE

Maksimal poengsum: 20 poeng

Analysér setningane nedanfor og skriv inn riktig bokstav for kvart setningsledd. Du kan bruke desse forkortingane: V for verbal, S for subjekt, O for objekt og A for adverbial:

Mamma mosjonerer.

Spring alle elevane i 9B?

Fotballspelaren trefte ballen perfekt.

Seint om kvelden reiste familien Jacobsen med toget til Finse stasjon.

Dei gamle innbyggjarane i turistbyen sakna det rolege livet.

Då David hadde stappa dei tre tusenlappane ned i strømpene sine, oppdaga han fienden.

Eg har gjennomført testen med hjelpemiddel utan hjelpemiddel

NAMN OG KLASSE

DATO

POENG

1

HVA KALLER VI EN PERSON SOM ... ?

NØKKELORD

Person som henger seg opp i uvesentlige ting

Person med juridisk utdanning som har rett til å yte juridisk hjelp

Mellommann ved kjøp og salg, inngåelse av kontrakter og liknende

Uselvstendig, viljesvak person

Person som styrer en landsdel, provins eller koloni

Stygg eller vrien person, særlig kvinne

Person som løper siste etappe på et stafettlag; beste/viktigste person

Person som stjeler så sant anledningen byr seg

Spøkefullt om en person fra Stavanger

Person som gjerne vil bli kost med

Lite sjøvant person

Person som farer med sladder

Person som går over til fienden (eller til et annet parti)

Person med høyere teknisk utdanning

Av de 16 ordene nedenfor er bare 15 løsningsord. Hvilket ord blir til overs?

ADVOKAT
ANKERMANN
BENKESLITER
DOTT

FLISESPIKKER
GUVERNØR
HESPETRE
INGENIØR

KJÆLEGRIS
LANDKRABBE
MEGLER
OVERLØPER

SIDDIS
SLADREHANK
SOMLEPAVE
TJUVERADD

2

KVA KALLAR VI EIN PERSON SOM ... ?

NØKKELORD

Person som er fæl til å lyge

Person som tek av seg alle kleda mot betaling

Person som gjer gymnastiske kunststykke

Person som er ute eller sit oppে langt utover natta

Person som er ukjent med skikk og bruk utanfor heimstaden

Verdsborgar; person som reknar heile verda som fedrelandet sitt

Person som stadig masar

Person som utan rett koplar seg inn på andre pc-ar for å utnytte eller endre data

Person som samarbeider svært nært med ein annan og ofte opptrer saman med han

Person som har tilsyn eller overoppsyn med noko

Dum, fåpeleg person

Flåkjefta, nebbete, skamlaus person

Tankelaus person som snakkars utan å ta omsyn

Radmager person

Person frå Sør-Noreg (særleg brukt av folk i Nord-Noreg)

Av dei 16 orda nedanfor er berre 15 løysingsord.
Kva for eit ord blir til overs?

AKROBAT
BEINRANGEL
DATASNOK
FREKKAS

HEIMFØDING
INSPEKTØR
JAPP
KOSMOPOLITT

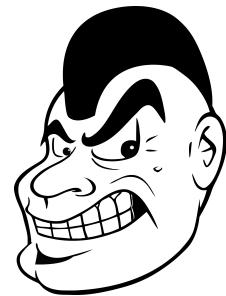
LØGNHALS
MASEKOPP
NATTERANGLAR
NAUT

PARHEST
SLEIVKJEFT
STRIPPAR
SØRING

3

HVA KALLER VI EN PERSON SOM ... ?

NØKKELORD

Person som er like gammel som en annen												
Person med et yrke som gjør at han kan arbeide med hvit skjorte uten å bli skitten												
												Person som stjeler eiendeler en avdød har på seg
Doven og udugelig person												
Yngre person som kan overta etter en eldre; en nybegynner												Smiskende, krypende person
												Lettskremt person
												Person som stiller spørsmål ved muntlig eksamen
												Person som driver lyssky, hemmelig virksomhet
												Person som et selskap blir holdt til ære for
Person som bare er opptatt av sitt eget fag												
												Person som på grunn av sin popularitet lokker folk til seg
Person fra Nordland/ Nord-Norge												
Person som stadig vekk er på utkikk etter en god handel												
												Person fra et kriminelt miljø som gir opplysninger om forbrytelser til politiet

Av de 20 ordene nedenfor er bare 15 løsningsord.
Hvilke ord blir til overs, og hva betyr disse ordene?

ANALFABET
DØGENIKT
EKSAMINATOR
FAGIDIOT
HEDERSGJEST

HVITSNIPP
ILDSJEL
JAMALDRING
KREMMERSJEL
LIKPLYNDRER

MOLDVARP
MUSKELBUNT
NEIMENNESKE
NORDLENDING
PARASITT

REDDHARE
REKRUTT
SPYTTSLIKKER
TREKKPLASTER
TYSTER

4

KVA KALLAR VI EIN PERSON SOM ... ?

NØKKELORD

Person som blir brukt som ein del av eit eksperiment															
Person som ser lyst på livet															Person som har (ufortent) mykje flaks
Person som jobbar seint og tidleg															Person som er mest opplagt om morgonen
Svekling, pyse															Person som er begeistra og står på for noko
Person som omset munnleg frå eit språk til eit anna															Fjollete person
Mann som hoppar inn for skodespelaren for å ta farlege scener															Person som herskar med uinnskrenka makt
Person på teatret som kviskrar stikkord og replikkar til skodespelarane															Ekkel, hoven person
AMENNESKE ARBEIDSMAUR DAGDRIVAR DIKTATOR ELDSJEL															Person som går og dreg seg og ikkje vil arbeide

Av dei 20 orda nedanfor er berre 14 løysingsord.
Kva for nokre ord blir til overs, og kva tyder desse orda?

AMENNESKE
ARBEIDSMAUR
DAGDRIVAR
DIKTATOR
ELDSJEL

FARGEKLATT
FJOMP
GRIBB
HELDIGGRIS
KLYSE

MORGONFUGL
NARKOTIKAHAI
OPTIMIST
PINGLE
PRØVEKLUT

ROTEHOVUD
STUNTMANN
SUFFLØR
TOLK
TUSENKUNSTNAR

HVA KALLER VI EN PERSON SOM ... ?

NØKKELORD

Av de 20 ordene nedenfor er bare 14 løsningsord.
Hvilke ord blir til overs, og hva betyr disse ordene?

AKADEMIKER	HEDNING	MYRSNYPE	SJUSOVER
ARKITEKT	INUITT	MØTEPLAGER	SKRØNEMAKER
BOLIGHAI	JENTEFUT	NOMADE	SYNDEBUKK
BROILER	KLØPPER	PAMP	TYSTER
DAGDRIVER	LESEHEST	PINGLE	ULYKKESFUGL

6

KVA KALLAR VI EIN PERSON SOM ... ?

NØKKELORD

Av dei 20 orda nedanfor er berre 14 løysingsord.
Kva for nokre ord blir til overs, og kva tyder desse orda?

AGRONOM	FARGEKLATT	HISSIGPROPP	ORDFØRAR
ANKERMANN	FROSENPINNE	HYPOKONDER	REKRUTT
BLAUTFISK	GAUKUNGE	KLOSSMAJOR	SOFAGRIS
DESKSJEF	GISSEL	LUSEKØYRAR	SVIN
DØRMATTE	HELT	MARTYR	TREKKPLASTER

Vassrett

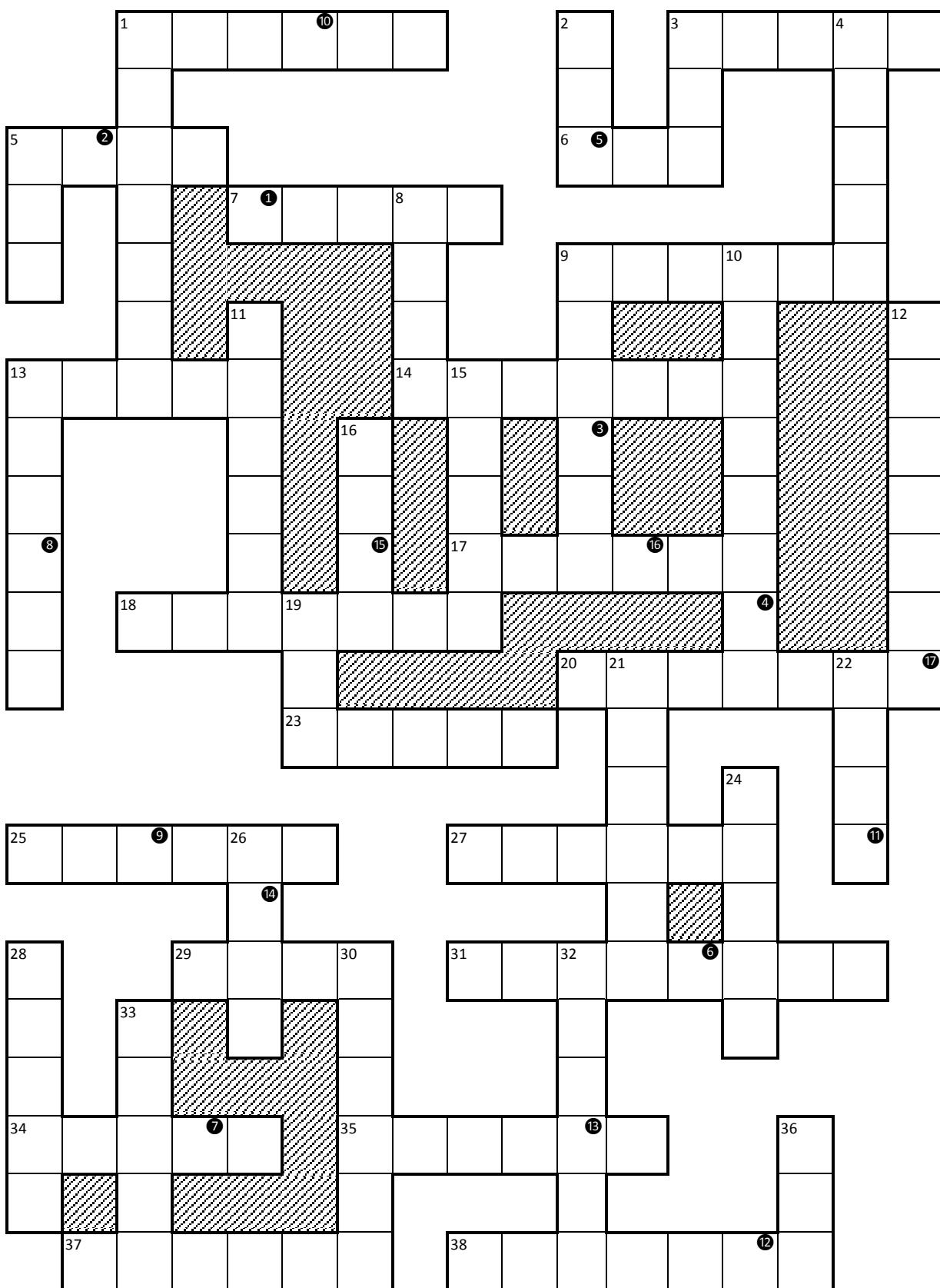
1. «Du vil vel ikke drukne meg?» **stønnet** Jo.
3. Læreren **satte** gal karakter på prøven.
5. Det han likte best med den siste timen på fredager, var at de **sang** på slutten av timen.
6. Et eksemplar av Tyrannosaurus Rex var tre meter langt, men **veide** bare 30 kilo.
7. Bensinstasjoner **fantes** ikke på 1700-tallet.
9. Bare jeg hørte ordet gruppearbeid, **knøt** det seg i magen.
13. Førsteklassingene har **byttet** ut lesebok, blyant og papir med PC, tastatur og hode-telefoner.
14. Bestefar **drømte** om se igjen hjembygda si.
17. Petter Northug **trakk** det lengste strået.
18. Da strømmen gikk, **hjalp** Gyda kundene å finne varene ved å bruke stearinlys.
20. Kjæresteparet **møttes** i en pølsekjø.
23. Ungdommene **skinte** om kapp med sola da de at Miss Universe var på samme tog.
25. Dårlig vær **tvang** redningsmannskapene til å stanse oppryddingsarbeidet.
27. Jeg **røyka** fem sigaretter i går. Er jeg ikke kul?
29. Hun **vokste** ikke opp med gullskje i munnen (2012-rettskriving).
31. Nabogutten **arbeidet** som gartner på kirkegården i hele sommerferien.
34. Tiendeklassingen **trente** to timer hver dag, og han hadde planer om å bli Norges aller beste skiløper.
35. Da jeg oppdaget at jeg **gledet** meg til å se dem igjen, skjønte jeg at jeg var blitt glad i dem.
37. Da Carew **skadet** tåa, ryddet VG førstesiden.
38. Jentene **trivdes** med skøyter på beina.

Loddrett

1. Jenta som ble døpt Rullegardina, **syntes** at navnet var litt rart.
2. Snakk pent om Gud. Han **ga** oss livet!
3. I sine egne øyne **så** han ut som en vinner.
4. Da han ga Brann ledelsen etter to minutter, **tydet** alt på enda en seier, men neida!
5. Brudgommen **satt** i fyllearresten og angret.
8. Tromsøværingen klatret helt til han **sto** på toppen av kirketårnet.
9. Politiet fikk mistanke om promille da den dresskledde mannen **kjørte** bil i skiløypa.
10. Sist helg **treftes** vi i ferjekøen.
11. Ole Gunnar Solskjær **leddet** Molde til gull.
12. Elevrådslederen **mintes** sine første dager på skolen: Hun hadde vært redd for læreren.
13. Kjære deg, eg **brakte** lys inn i livet ditt!
15. Edwald **rykket** ifra i de bratte bakkene.
16. Hvem var det egentlig som **drepte** USAs president John F. Kennedy?
19. Da han **leste** nyhetene, var det som om jorda skalv og dirret under føttene hans.
21. Han **ønsket** seg hjem fra klasseturen.
22. «Jeg **sugde** det av eget bryst,» skrøt eleven.
24. Petter **holdt** hodet kaldt og kastet den brennende stolen ut gjennom døra.
26. Hun **gravde** seg ned i bøker om gjenfødelse.
28. Rektoren **dekket** over feilene til gymlæreren.
30. Den 30. Juli 1934 **sørget** Hitler for å utrydde uønskede elementer i nazipartiet.
32. Folk flest **brød** seg ikke.
33. Plan A **gikk** i vasken. Plan B fantes ikke.
36. Jeg **lot** meg sjarmere av den nye eleven.

I dette kryssordet skal du omsetje preteritumsformer frå bokmål til nynorsk. Preteritumsformene er uteha med feit skrift. Bruk gjerne ordbok når du arbeider med kryssordet, for løysingsorda er plukka ut frå ei liste som heiter «ofte feilbøygde verb».

Kryssord med ofte feilbøygde verb

Løysingsord:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17

DATAKRYSSORD 1

NYNORSK

Vassrett

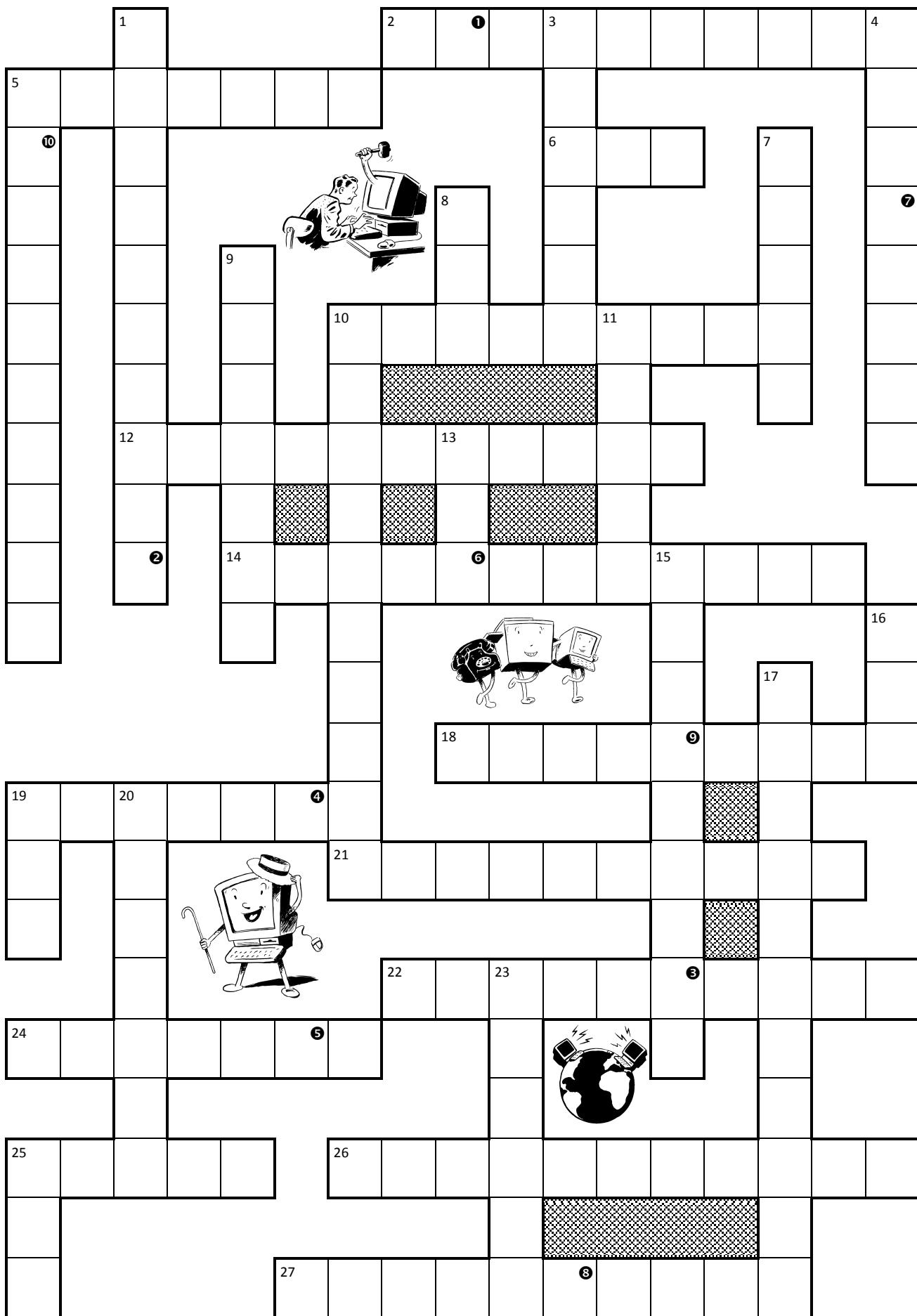
2. Overføringskapasitet for data i nettverk
5. Utstyr som kan skrive ut tekst og bilete frå ein datamaskin
6. Peikereiskap som du kan ha i handa
10. Det å gi tilgang til filer slik at dei kan kopierast mellom datamaskinar i eit nettverk
12. RAM, «korttidsminne», raskt mellomlager for data
14. Nettidearkitekt, formgivar som syr saman bunaden til ein nettstad eller nettside
18. Lukka hypertextbasert informasjonsnett for ei bedrift eller ein organisasjon
19. Teiknkode som blir brukt saman med eit brukarnamn for å få tilgang til ei teneste
21. Adresseliste for masseutsending av e-post
22. Nettside som tilbyr varer som kan kjøpast eller tingast elektronisk
24. Postkasse for e-post
25. Klikke seg frå den eine nettstaden til den neste, gjerne utan mål og meinig
26. Tjuvkopiering av innhald på bank- og kredittkort, til dømes ved hjelp av utstyr montert på ein minibank. På engelsk kallar vi fenomenet for «skimming»
27. Fellesnemning for kommunikasjon som går føre seg på direkten, til dømes nettprat og videokonferansar

Loddrett

1. Koding av informasjon slik at han blir uleseleg for mottakaren med mindre informasjonen blir dekryptert med ein krypteringsnøkkel
3. Område, ei avgrensa administrativ eining på internett, til dømes www.elev.no
4. Programmerar som prøver å ta seg gjennom tryggingssystem i eit datanettverk
5. Peikereiskap på nokre berbare datamaskinar
7. Nettstad med personleg logg
8. Internettadresse («Uniform Resource Locator»), til dømes www.nrk.no/skole
9. Trådlaust kommunikasjonssystem
10. Den nettsida som er hovudinngangen til ein nettstad
11. Adressepeikar i hypertext, kopling frå ein bestemt stad (eit bilet eller eit markert ord) på ei nettside til ein annan stad på den same sida eller på ei anna nettside
13. System for overføring av meldingar med tekst, lyd og/eller bilete med mobiltelefon
15. Vondsinna programkode, skript eller makro, ofte skjult, som har evne til å reproduisere seg sjølv
16. Forkorting for informasjons- og kommunikasjonsteknologi
17. Forsøk på å lure til seg informasjon ved å lenke til ein falsk nettstad, som til dømes kan gi seg ut for å vere ein nettbank
19. Filformat for grafisk utforma innhald, «Portable Document Format»
20. Apparat som kan omforme bilete og maskinskriven tekst til digitalt format
23. Publisere meldingar på Twitter
25. Forkorting for tekstmelding

MOGLEGE LØYSINGSORD:

**BANDBREIDD • BLOGG • BLÅTANN • DATASNOK • DATAVIRUS • DOMENE • EPOSTLISTE
FILDELING • FØRSTESIDE • IKT • INNBOKS • INTERNMINNE • INTRANETT • KORTKAPRING
KRYPTERING • LENKE • LYNMELDING • MMS • MUS • NETTBUTIKK • NETTFISKING • NETTSKREDDAR
PASSORD • PDF • SKANNER • SKRIVAR • SMS • STYREPINNE • SURFE • TVITRE • URL**

Nøkkelord:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

DATAKRYSSORD 2

Vassrett

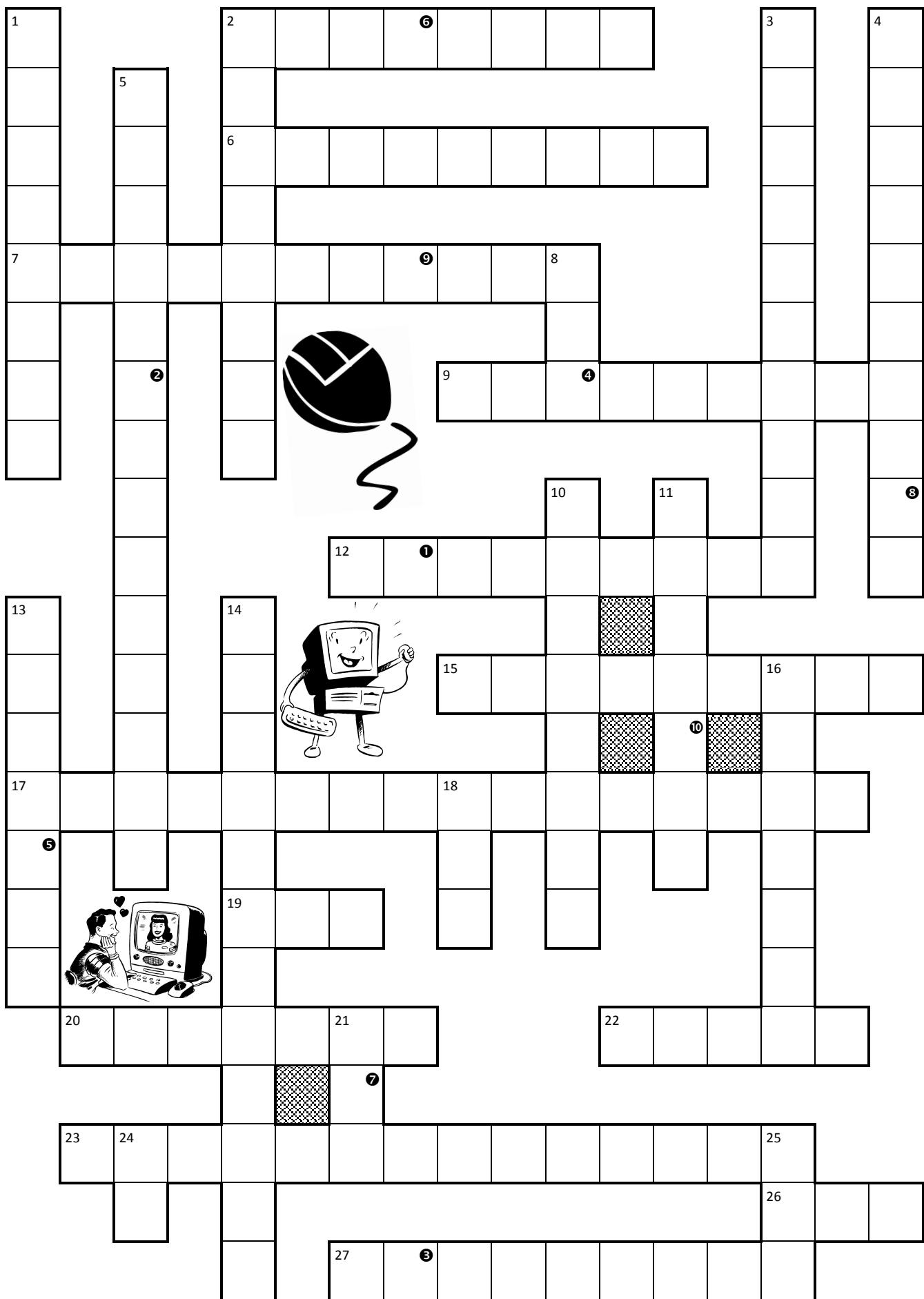
2. Datanettverk med stor overføringskapasitet
6. Eit teikn som finst i alle epostadresser
7. Biletskjerm der ein kan velje mellom alternativ eller leggje inn informasjon ved å peike på skjermflata
9. Digital skjerm til å lese elektroniske bøker med, eboklesar
12. Felt som flyttar tekst og biletar i eit skjermbilete
15. Dataprogram som kan lese hypertext, for eksempel på internett (*Internet Explorer, Opera, Google Chrome, Safari ofl.*)
17. Dataprogram som hindrar datavirus i å smitte ei datamaskin
19. Filformat for grafisk utforma innhald, «Portable Document Format»
20. Tusen bit (eigentleg 1024 bit)
22. Dagbok eller journal som blir publisert på internett, ofte med peikarar til andre nettsider
23. Programvare som får ei datamaskin til å fungere, for eksempel *Windows Vista, Mac OS, Linus* og *Unix*.
26. Internettadresse («Uniform Resource Locator»), for eksempel www.ønskebok.no
27. Teikn som viser kjensleuttrykk i tekst, for eksempel ☺ eller ☹

Loddrett

1. Kjedebrev, meldingar med usanne historier, vandrehistorier, ikkje minst falske virusvarsel
2. Nettadresse lagra i nettlesar
3. Tekst med lenker til andre tekstar; blir brukt på internett, men kan også eksistere i lukka system
4. Ein interaktiv nettstad der kundar kan kjøpe varer og tenester direkte frå ein seljar.
5. Ei remse av ord og teikn som viser kor brukaren er, for eksempel på ein nettstad. Ofte kan ein trykke på enkeltord for å kome til andre nettsider på den same nettstaden
8. Melding som kan innehalde både biletar, video, lyd og tekst. Ei slik melding kan du sende både til mobilnummer og epostadresser
10. Skriftleg samtale på nettet, for eksempel på nettsamfunn som *Facebook* og *MSN*
11. Ei fil som følgjer med i ein e-post
13. Éin million bit (eller tusen kilobit)
14. Dataprogram som brukaren kan teste ut ein periode før eit eventuelt kjøp
16. Ein tastekombinasjon som utfører ein kommando, for eksempel CTRL + X for å klippe ut tekst
18. Tekstmelding, eigentleg eit akronym for *Short Message Service*
21. Informasjons- og kommunikasjonsteknologi
24. Datamaskin
25. Eigentleg ein gråbrun smågnager – den fysiske likskapen er heilt sikkert bakgrunnen for namnet til denne styreeininga som gjer det mogleg å flytte markøren hit og dit på ein dataskjerm

MOGLEGE LØYSINGSORD:

**ANTIVIRUSPROGRAM • BLOGG • BOKMERKE • BREIBAND • HUMØRFJES • HYPERTEKST
 GLIDEFELT • IKT • KILOBIT • KRØLLALFA • LESEBRETT • LUREPOST • MEGABIT • MMS • MUS
 NAVIGASJONSSTI • NETTBUTIKK • NETTLESAR • NETTPRAT • OPERATIVSYSTEM
 PC • PDF • PEIKESKJERM • PRØVEPROGRAM • SMS • SNARVEG • URL • VEDLEGG**

Nøkkelord:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

DATAKRYSSORD 3

Vannrett

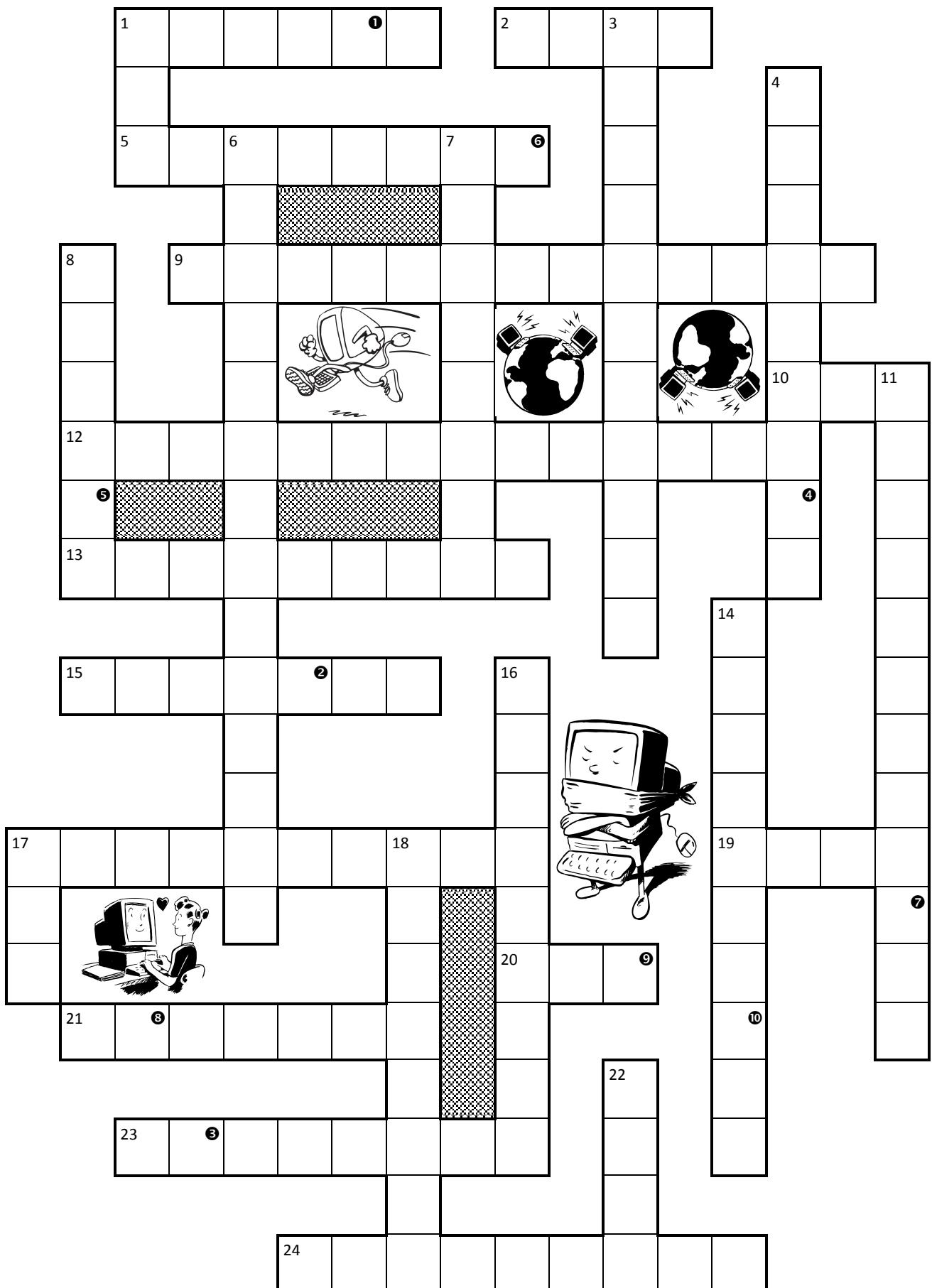
1. Adresselinjen gjennom et hierarkisk filsystem til en bestemt fil, f. eks. C:\brukere\tore\bilder\is.jpg
2. Opprinnelig den øverste delen av et skillekort i et kartotek, denne delen stikker ut mellom de øvrige kortene og skiller dem fra hverandre.
5. Instrument som føres over håndskrift eller maskinskrift og gjør tegnene om til vanlige maskintegn.
9. En illustrasjon som gir oversikt over de nettsidene som inngår i et nettsted
10. Nettsider med «spørsmål og svar»
12. Kopi av filer på en datamaskin for å hindre at data går tapt ved tyveri, slurv eller teknisk feil
13. Et fenomen som går ut på at koblingene til andre nettsider ikke lenger virker, fordi disse sidene ikke lenger finnes eller er flyttet («døde lenker»).
15. Datavirus som sprer seg uten vertsprogram, ofte ved hjelp av epost. Kan være harmløst eller svært skadelig.
17. Liten lagringseenhet som settes inn i USB-porter
19. En oversikt over nettsider som man har besøkt
20. «Ofte stilte spørsmål»
21. En tast på et tastatur som ikke fører til at markøren flytter seg på skjermen. Den «lever» bare når den brukes sammen med andre taster
23. Trafikksperr. Noe som hindrer uvedkommende å få tilgang til en datamaskin på nettet
24. En slags innholdsfortegnelse på en nettside, som regel i form av en rad eller en stolpe

Loddrett

1. En ordnet mengde av data som hører sammen, gjerne tilpasset et spesielt program og med etterledd som «.doc», «.xls», «.jpg», eller «.mp3»
3. Spredning av løgn, fornærmelser og usannheter ved hjelp av internett
4. Den første nettsiden du kommer til når du åpner nettleseren din
6. Humoristisk ord for av/på-knappen når denne holdes inne i ti sekunder for å slå av maskinen
7. Skikk og bruk på internett
8. Bildepunkt
11. Programvare som i skjul får tak i informasjon, for eksempel passord og personopplysninger på en datamaskin, og sender det videre.
14. Et verktøy i bildebehandlingsprogram som hjelper deg med å markere områder med lik farge
16. En tjeneste som hjelper deg med å finne informasjon på nettet, for eksempel *Google*, *Kvasir* eller *Bing*
17. Styreenhet, ofte med venstre- og høyreknapptastatur
18. En person som er avhengig av å være ofte og mye på nettet
22. Illustrasjon på skrivebordet som peker videre til et program eller et dokument

MULIGE LØSNINGSORD:

**BRANNMUR • DATAORM • DØDTAST • FANE • FIL • FILSTI • IKON • LENKERÅTE
 LESEPENN • LOGG • MENYLINJE • MINNEPINNE • MUS • NETTOMAN • NETTSJIKANE
 NETTSTEDSKART • NETTVETT • OSS • PIKSEL • SIKKERHETSKOPI • SOS
 SPIONPROGRAM • STARTSIDE • SVENSKEKNAPPEN • SØKEMOTOR • TRYLLESTAV**

Nøkkelord:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

FASIT-SIDER

Infosøk om teater – side 24

1. Ludvig Holberg ble født i 1684.
2. Ifølge Bokmålsordboka er et teater et «hus el. utendørsanlegg med tilskuerplasser og scene som er bygd for framføring av skuespill, opera e l».
3. Laurence Oliver er mannen bak sitatet.
4. Elizabeth Taylor er kvinnanen bak sitatet.
5. Broadway ligger på et område som indianerne kalte for Wickquageck.
6. Postadressen er slik: Den Nationale Scene A/S, Engen 1, Postboks 78 Sentrum, 5803 BERGEN
7. August Strindberg skrev *Frøken Julie*.
8. Hålogaland teater er regionteater for Troms og Finnmark.
9. Disse fire gatene omslutter Nationaltheatret i Oslo: Roald Amundsens gate, Karl Johans gate, Stortingsgata og Fredriks gate.
10. Henrik Ibsen skrev Peer Gynt i 1867.
11. I november 2011 satt Idar Lind, Egil Johansen og Berit Vordal i redaksjonen for *Norsk spelkalender*.
12. Dramaten ligger i Stockholm.
13. Ludvig Holberg skrev *Den studnesløse*.
14. DUS er en forkortelse for *Den unge scene*.
15. Hulda Garborg og Edvard Drabløs var med på å stifte Det Norske Teatret.

Infosøk om teater – side 25

1. De fire store var Bjørnstjerne Bjørnson, Alexander Kielland, Jonas Lie og Henrik Ibsen.
2. Henrik Ibsen kalte seg selv for Brynjolf Bjarme.
3. Det Kongelige Slott har adressen Henrik Ibsens gate 1.
4. Peer Gynt settes opp ved Gålåvatnet hvert år.
5. Det finnes Ibsen-museer i Oslo, Stavern og Grimstad.
6. Peer Gynt-parken ligger i Lørenparken i Oslo. Seks av de tjue skulpturene er lagd av norske kunstere.
7. Sjakkspilleren Magnus Carlsen fikk Peer Gynt-prisen i 2011.

8. Åpningsreplikken i Peer Gynt tilhører mor Aase. Hun sier: «Peer, du lyver!»
9. Et portrett av Henrik Ibsen prydet tusenlappene mellom 1975 og 1987.
10. Frekvensordlisten som viser Henrik Ibsens substantiv, forteller at Henrik Ibsen oftest brukte substantivene «mand» (869 ganger), «herr» (831 ganger) og «gud» (711 ganger).
11. Johan Altenburg Ibsen ble født i 1826 og døde i 1828.
12. Henrik Ibsens mormor het Hedevig Christine Paus.
13. Tancred Ibsen var dattersønn til Bjørnstjerne Bjørnson.
14. Henrik Ibsen-prisen blir bare gitt til dramatikere.
15. Henrik Ibsen ligger begravet på Vår frelsers gravlund i Oslo.

Viktige tekster av Henrik Ibsen – side 26

- J Brand
- C En folkefiende
- D Et dukkehjem
- A Gjengangere
- E Hedda Gabler
- G Kongsemnene
- I Peer Gynt
- H Samfunnets støtter
- B Terje Vigen
- F Villanden

Viktige tekster av Henrik Ibsen – side 26

- B Byggmester Solness
- D Fruen fra havet
- E John Gabriel Borkmann
- H Keiser og galileer
- C Lille Eyolf
- G Når vi døde våkner
- F Olaf Liljekrans
- A Rosmersholm

Nynorsktest 1: Hankjønnsord – side 30**Oppgåve A)**

Desse orda er hankjønnsord: bilføraren, gonger, politimennene, svensken, rundar

Oppgåve B)

• plankehaugen	• sønene
• italienarar	• brørne
• snikkarar	• CD-en
• planar	• sportsbilen
• sofaer	• kjeks
• loppemarknaden	• fingrane
• møbla/møblane	• føtene
• presangar	

Nynorsktest 2: Hokjønnsord – side 31**Oppgåve A)**

Desse orda er hokjønnsord: utdanningsavdelinga, fengselcellene, bøker, eske, jentene

Oppgåve B)

• innetider	• visa
• mødrene	• kyrne
• dynene	• stjernene
• tårer	• klokka
• tyskinnføringa	• systrene
• dronninga	• senga
• kyrkjerotter	• putene
• handlinga	

Nynorsktest 3: Inkjekjønnsord – side 32**Oppgåve A)**

Desse orda er hankjønnsord: badebasseng, smilebandet, auga, bidraget, vatn

Oppgåve B)

• eple	• eventyr
• eventyra	• dilemma
• trollet	• Nansen-jubileet
• hjartet	• åra
• auge	• livet
• hovudet	• musuem
• ord	• husa
• tema/temaa	

Nynorsktest 4: Substantiv – side 33

1. hundane	11. bønder
2. jenta/jentene	12. syklar
3. amerikanarar	13. lampa
4. hus/huset	14. kamera/kameraa
5. øya	15. kammen
6. auga	16. kjerringar
7. tiltaka	17. akvarium
8. mennene	18. mødrer
9. gatene	19. TV-en
10. epletre	20. stunder

Nynorsktest 5: Svake verb – side 34**Oppgåve A)**

A-verb	E-verb
slutta	
	tenkjer
	protesterer
tvingar	
	drøymde

Oppgåve B)

1. jaga	9. bygde
2. pratar	10. tenkjer
3. aukar	11. dusja
4. byrja	12. gøynde
5. trenar	13. spaserer
6. lyste	14. nådd
7. viste	15. herska
8. arbeidde	

Nynorsktest 6: Sterke verb – side 35

1. drap	11. skrive
2. grov	12. fekk
3. drog	13. skein
4. vunne	14. frose
5. vog	15. ser
6. et	16. såg
7. lege	17. kjem
8. lese	18. saug
9. gjekk	19. slost
10. dotte	20. vore

Nynorsktest 7: Frå presens til preteritum – side 36

1. åt	1. såg
2. fann	2. sette
3. fantest	3. skreiv
4. fekk	4. slost
5. greidde	5. spydde
6. grilla	6. stivna
7. gjekk	7. studerte
8. hamra	8. sykla
9. koka/kokte	9. visste
10. rosa/rost	10. vitja

Nynorsktest 8: Frå preteritum til presens – side 37

1. et	11. svøv
2. fortel	12. synest
3. gjer	13. taper
4. informerer	14. trur
5. jobbar	15. tykkjer
6. kjem	16. vinn
7. lyg	17. er
8. ligg	18. veddar
9. pendlar	19. veksspelar
10. syng	20. finnest

Nynorsktest 9: Litt sjeldne sterke verb – side 38

1. peip	11. rann
2. sleit	12. rauk
3. braut	13. skar
4. togg	14. stal
5. fauk	15. flaut
6. kraup	16. gol
7. skalv	17. gret
8. vog	18. seig
9. laug	19. strauk
10. batt	20. smaug

Nynorsktest 10: Parverb – side 39

1. brann	11. låg
2. brente	12. la
3. sat	13. kenkte
4. sette	14. knakk
5. slapp	15. hengde [hengte]
6. sleppte	16. hang
7. felte	17. skvetta
8. fall	18. skvatt
9. sokk	19. svei
10. senkte	20. svidde

Nynorsktest 11: Pronomen – side 40**Oppgåve A)**

Desse orda er personlege pronomen: De, dykk, Eg, han, deg, du, dei, oss, henne, det

Oppgåve B)

1. dei
2. henne/ho
3. du/eg
4. dei
5. de (dokker frå august 2012)
6. dykk (dokker frå august 2012)
7. henne/ho
8. Ho
9. Han
10. han

Nynorsktest 12: Eigedomsord – side 41**Oppgåve A)**

Desse orda er eigedomsord: mitt, våre, deira, hennar, ditt, dykkar

Oppgåve B)

1. si, sitt
2. di
3. mine, min

Oppgåve C)

1. sin	6. dykkar
2. henne/ho	7. sitt
3. si	8. hans
4. deira	9. vårt
5. sine	

Nynorsktest 13: Adjektiv – gradbøyning – side 42**Oppgåve A)**

- sintare – sintast
- blidare – blidast
- svakare – svakast
- sjeldnare – sjeldnast
- meir – mest
- fleire – flest
- verre – verst
- betre- best
- meir aktuell – mest aktuell

Oppgåve B)

Adjektivet *sterkaste* har ei komparativform (*sterkare*).

Oppgåve C)

Det gir meinung å bøye adjektivet *smart*.

Nynorsktest 14: Adjektivbøyning i kjønn/tal side 43

1. morosame	11. galne
2. tjukke	12. breidt
3. sporty	13. ekkel
4. kjapt	14. nakne
5. spennande	15. gammalt
6. dumme	16. sikre
7. visne	17. sjeldne
8. lita	18. raskt
9. sant	19. norsk
10. gale	20. innbundne

Nynorsktest 15: Frå bokmål til nynorsk – side 44

1. **De/Dokker** må ikkje tenke/tenkje på å knabbe **dei raude epla hennar!**
2. **Sjølv** om det var midt på **natta** og ganske **seint på hausten, fraus eg berre litt.**
3. **Korfor/kvífor** er **amerikanarar klokare** i dag enn for **tjue år sidan?**
4. **Kvar femtande skomakar ønskjer/ønsker** (aug '12) seg **fleire sko/skor i julegåve.**
5. **Dei forstod ikkje korleis** så late **menneske** kunne oppnå så gode **resultat.**
6. **På laurdagskvelden kviskra ho nokre hyggelege ord til kjærasten sin.**
7. **Kven** har **vore** her og **opna døra** ned til **kjellaren?**
8. Alle **dei finaste frimerka** hadde **ein kvit** kant.
9. **Sat de/dokker** (aug '12) **verkeleg** og **las** avisene da vi kom **heim** frå ferie?
10. Da **eg sette** meg ned på **knea, forandra utsikta** seg totalt.

Nynorsktest 16: Feilfinning og feilretting – side 45

Forslag til poenggiving:

- **Gi eitt plusspoeng** for kvart gale ord som eleven greier å rette til noko riktig.
- **Gi null poeng** når eleven rettar noko som er riktig til noko anna som er riktig, eller når eleven rettar noko som er gale, til noko anna som er gale.
- **Gi eitt minuspoeng** når eleven rettar noko som er riktig til noko som er gale.

1. bedre > betre, satelifjærnsyn >satellittfjernsyn
2. såmmaren > sommaren/sumaren, skikkerleg > skikkeleg
3. Gutten > Guten, komuransar, konkurransar
4. Når > Da/Då, hele >heile
5. Læreren > Læraren, viste > visste
6. Man > Vi/Dei/Ein, restaurangen > restauranten
7. himelen > himmelen, stjernane > stjernene
8. Kanske > Kanskje, sat > sette
9. (Etter aug '12: sia > sidan) sykt > sjukt, menneskje > menneske
10. vekar > veker, og > å

Nynorsktest 17: Hankjønnsord – side 46

1. val > val
2. vecka > veke
3. fråga > spørje
4. från > frå
5. fönster > vindauge
6. förre > förré
7. gammal > gammal/gamal
8. hamn > hamn
9. huvud > hovud
10. jobbar > jobbar
11. känslor > kjensler
12. marknad > marknad
13. mjuk > mjuk
14. skådespelare
15. spelare > spelalar
16. syskon > sysken
17. V-tecken > V-teikn
18. Tjock > Tjukk
19. dammråttor > hybelkaninar
20. fjäril > sommarfugl/sumarfugl

Nynorsktest 19: Grunnformer – side 48

1. informere
2. stor
3. jente
4. vakker
5. vere
6. akvarium
7. synast
8. tenkje
9. ku
10. setje
11. treig
12. spelar
13. velkommen
14. gå
15. rot
16. vite
17. få
18. far
19. suge
20. liten

Nynorsktest 20: Grammatikkspørsmål – side 49

1. ei
2. hadde stoppa
3. ikkje
4. kv-
5. meg
6. best
7. å sjå
8. subjektet
9. preposisjonar
10. ein
11. du
12. eple
13. svake verb
14. eit
15. interjeksjonar
16. fleire
17. preteritum
18. seg
19. kvarandre
20. blodig

Nynorsktest 21: Ordklassekjennskap – side 50

1. substantiv
2. verb
3. interjeksjonar
4. preposisjonar
5. konjunksjonar
6. pronomen
7. adjektiv
8. determinativ
9. substantiv
10. subjunksjonar
11. verb
12. adverb
13. substantiv
14. adverb
15. substantiv
16. determinativ
17. adjektiv
18. konjunksjon (korkje eller)
19. determinativ
20. subjunksjonar

Nynorsktest 18: Hankjønnsord – side 47

1. vondt
2. skiftar
3. ordboka
4. kvar
5. innanfrå
6. motsette
7. dei
8. Utan
9. Sjølv
10. handa
- 11.vêr
12. lågast
13. ikkje
14. einsam
15. sanninga
16. luktande
17. sør
18. kjærleik
19. lærarar
20. sladrar

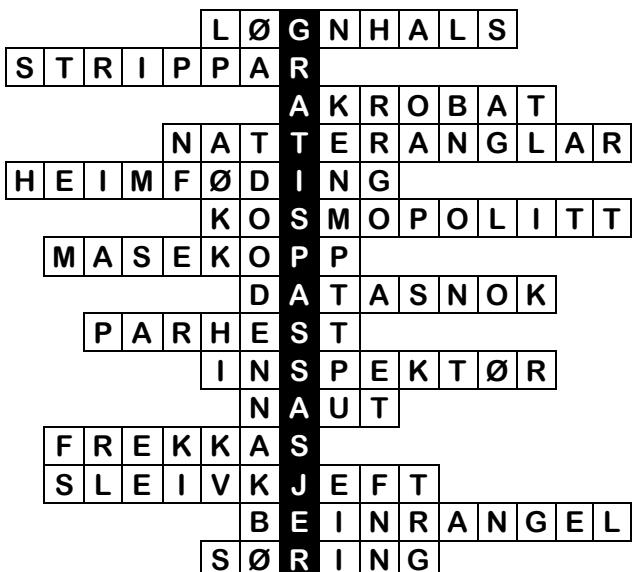
Nynorsktest 22: Hankjønnsord – side 51

- Mamma [S] mosjonerer [V].
- Spring [V] alle elevane i 9B [S]?
- Fotballspelaren [S] trefte [V] ballen [O] perfekt [A].
- Seint om kvelden [A] reiste [V] familien Jacobsen [S] med toget [A] til Finse stasjon [A]
- Dei gamle innbyggjarane i turistbyen [S] sakna [V] det rolege livet [O].
- Då David hadde stappa dei tre tusenlappane ned i strømpene sine [A], oppdaga [V] han [S] fienden [O].

Personkryss 1 (bokmål) – side 52

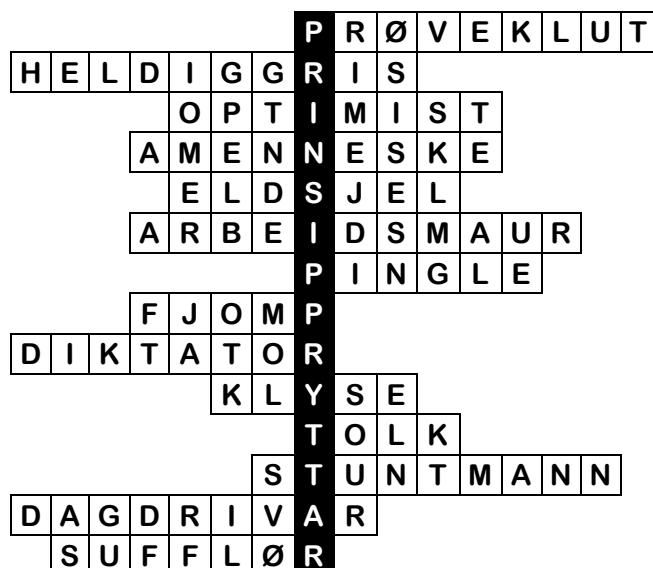
Personkryss 2 (nynorsk) – side 53

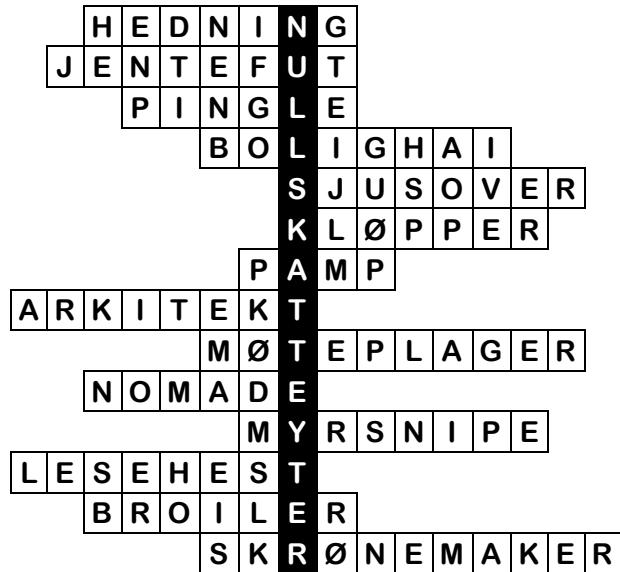
Personkryss 3 (bokmål) – side 54

Personkryss 4 (nynorsk) – side 55

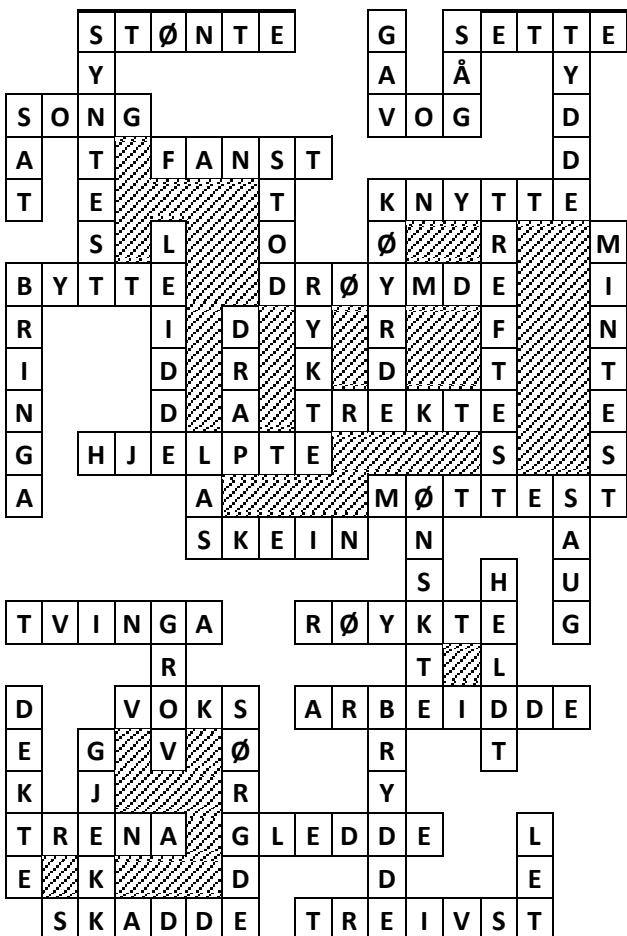
Personkryss 5 (bokmål) – side 56

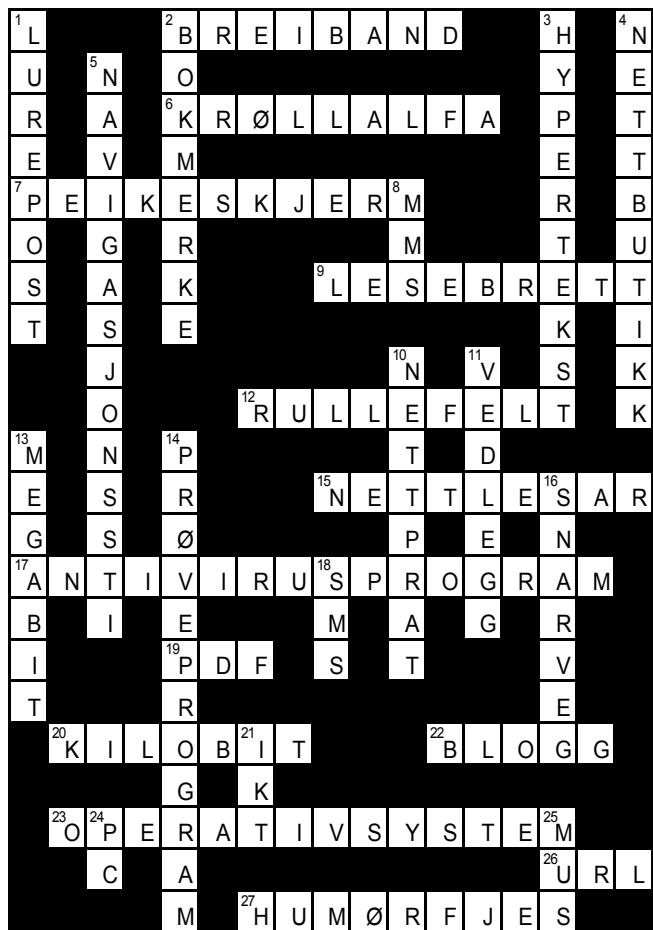
Personkryss 6 (nynorsk) – side 57

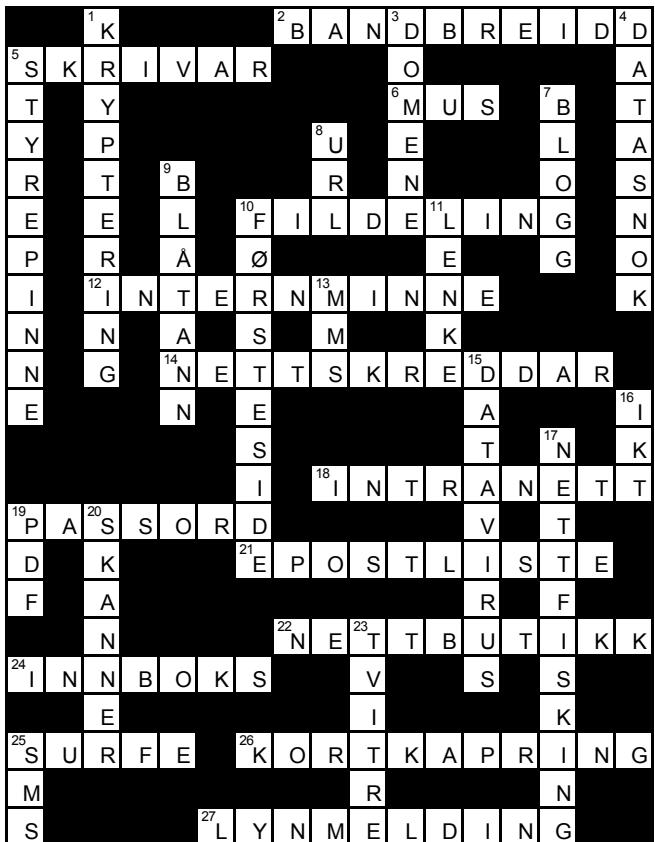
Preteritumskryss (nynorsk) – side 58 og 59

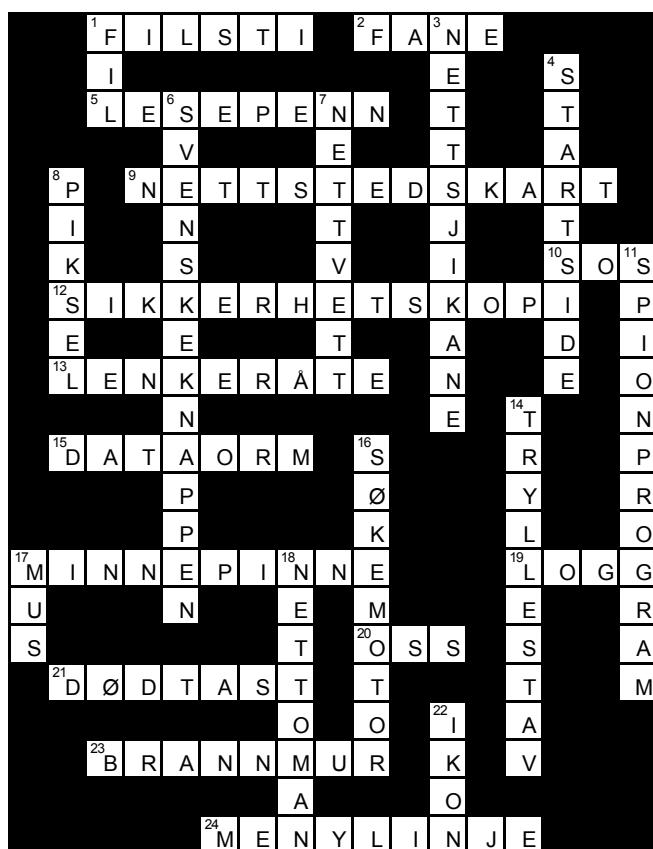
Datakryssord 2 (nynorsk) – side 62 og 63

Datakryssord 1 (nynorsk) – side 60 og 61

Datakryssord 3 (bokmål) – side 64 og 65

B-postabonnement

Returadresse:
Norsknytt
Postboks 303
7601 LEVANGER

Kronprins Haakon Magnus (født 1973)

Kronprinsens appell på Rådhushallen

I kveld er gatene fylt av kjærlighet.

Vi har valgt å besvare grusomhet med nærhet. Vi har valgt å møte hat med samhold. Vi har valgt å vise hva vi står for.

Norge er et land i sorg. Vi tenker på alle som har lidd tap. Som savner. På alle som gjorde en heroisk innsats for å redde liv og gjenopprette tryggheten vår. Og på lederne våre som har blitt satt på vanskelige prøver de siste dagene.

De som oppholdt seg på Utøya og i Regjeringskvartalet var mål for terroren, men den rammer oss alle.

Tydelig og forferdelig har vi sett hvor store konsekvenser enkeltmenneskers handlinger kan få.

Det viser samtidig at det *betyr* noe hvilke holdninger hver enkelt av oss har, hva vi velger å bygge livene våre på. Og hvordan vi velger å bruke det til beste for hverandre og samfunnet vi lever i.

Etter 22. juli kan vi aldri igjen tillate oss å tenke at våre meninger og holdninger er uten betydning. Vi må møte hver dag, rustet til kamp for det frie og åpne samfunnet vi er så glad i.

Kjære unge: Dere er vårt korrektiv, vårt mot og vårt

håp. Det er dere som skal forme og bestemme hvilket Norge vi skal ha i årene framover. Hver og en av dere er umistelige. Men vi har mistet mange.

Det Norge vi vil ha skal ingen ta fra oss.

I kveld er gatene fylt av kjærlighet.

Vi står overfor et valg. Vi kan ikke gjøre det som skjedde u gjort. Men vi *kan* velge hva dette skal gjøre med oss som samfunn og som enkeltmennesker. Vi *kan* velge at ingen skal måtte stå alene. Vi *kan* velge å stå sammen.

Det er opp til hver enkelt av oss nå. Det er opp til deg og det er opp til meg.

Sammen har vi en jobb å gjøre. Det er en jobb som må gjøres rundt middagsbordet, i kantina, i organisasjonslivet, i det frivillige, av menn og av kvinner, i distrikten og i byen.

Vi vil ha et Norge:

Hvor vi lever sammen i felleskap med frihet til å mene og ytre oss. Hvor vi ser forskjeller som muligheter. Hvor friheten er sterkere enn frykten.

I kveld er gatene fylt av kjærlighet.

Baksideteksten er denne gangen hentet fra H.K.H. Kronprinsens appell på Rådhushallen 25. juli 2011 etter tragediene i Oslo og på Utøya 22. juli.